

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BÖLÜMÜ

**İMAM HATİP LİSESİ'NDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
İMAM HATİP LİSESİ'Nİ TERCİH NEDENLERİ VE
BEKLENTİLERİ
(GAZİANTEP ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEMBEGÜL ATEŞ

GAZİANTEP
HAZİRAN 2016

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BÖLÜMÜ

**İMAM HATİP LİSESİ'NDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
İMAM HATİP LİSESİ'Nİ TERCİH NEDENLERİ VE
BEKLENTİLERİ
(GAZİANTEP ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PEMBEGÜL ATEŞ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilara TINAS

GAZİANTEP
HAZİRAN 2016

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**İmam Hatip Lisesi'nde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesi'ni Tercih
Nedenleri ve Beklentileri (Gaziantep Örneği)**

Pembegül ATEŞ

Tez Savunma Tarihi: 02.06.2016

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İlmi Bayraktar
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Erol ERKAN
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Dilara TINAS
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.



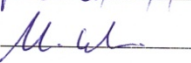
Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç. Dr. Dilara TINAS

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇOBAN

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÜNVERDİ

İmzası

ÖZET

İMAM HATİP LİSESİ'NDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN İMAM HATİP LİSESİ'Nİ TERCİH NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİ

ATEŞ, Pembegül

Yüksek Lisans Tezi, Felsefe Ve Din Bilimleri Bölümü

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilara TINAS

Haziran 2016, 74 sayfa

Kuruluşundan bugüne kadar İmam Hatip Liseleri birçok aşamadan geçmiştir. Osmanlı döneminde Medresetü'l Eimme ve'l Huteba adıyla kurulurken, 1924'te İmam Hatip Mektepleri, 1949'da İmam Hatip Kursları olarak devam etmişlerdir. Daha sonraları sürekli varlığı tartışılan, kapatılıp açılan bu okullar, günümüzde İmam Hatip Ortaokulları ve İmam Hatip Liseleri olarak halen varlıklarını sürdürmektedirler. Bu tezde kuruluşundan günümüze imama hatip liselerindeki değişiklikleri ortaya koyarak, son zamanlarda popülaritesi hızla artan bu okulları öğrencilerin tercih etme nedenleri ve bu okullardan neler bekledikleri tesbit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada dökümantasyon yöntemi ve anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Gaziantep'te bulunan Ömer Özminar Erkek Anadolu İHL, Mehmet Hayri Akınal Anadolu İHL ve Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İHL öğrencileri oluşturmaktadır. Anket soruları bu okullardan rastgele 400 öğrenciye uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilere 40 soru sorulmuştur. Sorulan sorularla öğrencilerin İmam Hatip Lisesini tercih etme nedenleri, bu okuldan beklentileri ve beklentilerinin hangi düzeyde gerçekleştiği tesbit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Din ,Din Eğitimi, İmam Hatip Liseleri, Tercih, Beklenti.

ABSTRACT

İMAM HATİP HIGH SCHOOL STUDENTS' REASONS FOR PREFERENCE İMAM HATİP HIGH SCHOOL AND EXPECTATIONS

ATEŞ, Pembegül

Postgraduate Thesis, Department of Philosophy and Religious Sciences

Thesis Advisor : Assistant Professor Doctor Dilara TINAS

June 2016,74 pages

İmam Hatip High Schools have gone through several phases of changes since their establishment. While they were opened with the name of Medresetü'l Eimme ve'l Huteba, during Ottoman Empire, they continued as Religious Vocational High School in 1924, and İmam Hatip Courses in 1949. Later, these schools' presence were argued continually, they were closed and opened , currently they exists as İmam Hatip Secondary Schools and İmam Hatip High Schools. In this study, students' reasons for preference of these schools which is popularity is increasing recently and what they are expecting from these schools are tried to identify by displaying the changes in İmam Hatip High Schools since their establishment. Documantation method and survey techniques were used in the study. The population of this study is the students of Ömer Özmimar Boy Anatolian İmam Hatip High School, Mehmet Hayri Akınal Anatolian İmam Hatip High School and Şhitkamil Municipality Girl Anatolian High School in 2014-2015 Academic Year. Survey questions are applied to 400 students in these school randomly. 40 questions asked to the students. It is tried to identify why the students prefer İmam Hatip High School, their expectations about this school and in which level their expectations are come true.

Key Words: Religion, religious education, İmam Hatip High Schools, expectation,choice.

ÖNSÖZ

İmam Hatip Liseleri Türkiye Cumhuriyeti'nde her dönem gündemde olan, konumu ve işlevleri daima konuşulan bir kurumdur. Ancak tartışılan konular çoğunlukla eğitimsel olmaktan uzaktır. Bu yüzden bu kurumlarla ilgili daha çok bilimsel araştırmalara ihtiyaç vardır.

Araştırmada Gaziantep örneğinde İHL öğrencilerinin bu okulu tercih etme nedenlerini ve beklentilerini tesbit etmek için anket tekniği kullanılmıştır. Bu sayede İHL eğitim öğretim kalitesine katkıda bulunabilmek amaçlanmıştır.

Araştırmamız giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın problemi, amacı ve önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve kavramsal çerçeve yer almaktadır. İkinci bölümde İHL nin tarihsel olarak yaşadığı gelişmeler, Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar paylaşılmış, son bölümde ise sonuç ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

Araştırma boyunca yardımcı olan danışman hocam Dilara TINAS'a teşekkürlerimi sunarım. Araştırmamı yaptığım okulların idareci ve öğretmenlerine ve araştırmaya katılan değerli öğrencilere de teşekkür ederim. Ayrıca araştırmanın her aşamasında yardımcı olan eşim Erhan ATEŞ'e teşekkür ederim.

Pembegül ATEŞ

Gaziantep 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi	5
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	5
1.5. Kavramsal Çerçeve	5

İKİNCİ BÖLÜM

İMAM HATİP LİSELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

2.1. İMAM HATİP LİSELERİ TARİHİ	8
2.1.1. Medreseler Dönemi	8
2.1.1.1. Darü'l -Hilafetü'l Aliyye Medresesi	8
2.1.1.2. Taşra Medreseleri	9
2.1.1.3. Medresetü'l- Vaizîn (Vaizler Medresesi)	9
2.1.1.4. Medresetü'l-Eimme ve'l Huteba	9
2.1.1.5. Medresetü'l İrşad	9
2.1.2. İmam Hatip Mektepleri (1924-1930)	11
2.1.3. İmam Hatip Kursları (1949-1951)	11

2.1.4. İmam Hatip Okulları (1951-1971).....	13
2.1.5. İmam Hatip Liseleri (1971).....	15
2.1.6. Anadolu İmam Hatip Liseleri (1985-1997)	17
2.1.7. İmam Hatip Liseleri(1998-2011).....	17
2.1.8. İmam Hatip Liselerinin Bugünkü Durumu.....	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	18
3.2. Araştırmanın Yöntemi	18
3.3. Ölçek Geliştirme	19
3.3.1. İmam Hatip Lisesini Tercih Etme Nedenleri Ölçeğinin (İHTÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular	21
3.3.2. İmam Hatip Lisesi Beklenti Ölçeğinin (İHBÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular.....	23
3.3.3. İmam Hatip Lisesi Beklenti Karşılanması Ölçeğinin (İHBKÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	28
4.2. İmam Hatip Lisesini Tercih Nedenleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	33
4.3. İmam Hatip Lisesinden Beklentiler İle İlgili Bulgular ve Yorumlar	40
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	52
KAYNAKLAR	55
ÖZGEÇMİŞ	59
VITAE.....	60

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	İHTÖ'nün Faktör Analizi Sonuçları	22
Tablo 2.	İHBÖ'nün Faktör Analizi Sonuçları	24
Tablo 3.	İHBKÖ'nün Faktör Analizi Sonuçları	27
Tablo 4.	Öğrenci Cinsiyetleri	28
Tablo 5.	Öğrencilerin Sınıfları	29
Tablo 6.	Öğrenci Yerleşim Yeri	29
Tablo 7.	Öğrenci Anne Mesleği	30
Tablo 8.	Öğrenci Anne Eğitimi	30
Tablo 9.	Öğrenci Baba Mesleği	31
Tablo 10.	Öğrenci Baba Eğitimi	31
Tablo 11.	Aylık Gelir Durumu	32
Tablo 12.	Okuyan Kardeş Sayısı	33
Tablo 13.	Tercih Nedenleri Anket Soruları	34
Tablo 14.	İHL'yi Kendim İstedğim İçin Tercih Ettim	34
Tablo 15.	İHL'yi Dini Bilgileri İçin Tercih Ettim	35
Tablo 16.	Kızlara/ Erkeklerle En Uygun Okul Olduğunu Düşündüğüm İçin Tercih Ettim	35
Tablo 17.	Hem Dinimi Öğrenip Hem Meslek Sahibi Olabilmek İçin Tercih Ettim	36
Tablo 18.	İHL Deki Hocaların ve İdarecilerin Daha Anlayışlı ve Yardımsever Olduklarını Düşündüğüm İçin Tercih Ettim	36
Tablo 19.	Bir İHL Gezip Görüp Beğendiğim İçin Tercih Ettim	37
Tablo 20.	İHL Mezunu Kişilerin Hayatından Etkilendiğim İçin Tercih Ettim	37
Tablo 21.	Öğretmenlerim Tavsiye Ettiği İçin Tercih Ettim	38
Tablo 22.	İHL' yi Ailem İsteddiği İçin Tercih Ettim	38

Tablo 23.	Arkadaşlarım Veya Akrabalarım Tavsiye Ettiği İçin Tercih Ettim	39
Tablo 24.	Beklentiler Anket Soruları	40
Tablo 25.	Kur'an-ı Kerim'i Kurallarına Uygun Bir Şekilde Okuyabilmeliyim.....	41
Tablo 26.	Namaza Başlamalı Ve Devamlı Kılmalıyım	41
Tablo 27.	Hadisleri Öğrenmeliyim	41
Tablo 28.	Fıkhî Bilgileri Öğrenmeliyim	42
Tablo 29.	Kur'an-ı Kerim'i Anlayabilmeliyim	42
Tablo 30.	Ahlakımı Güzelleştirmeliyim	42
Tablo 31.	Din Âlimi Olmalıyım.....	43
Tablo 32.	İHL'nde Burs İmkânı Bulmalıyım, Maddi Sıkıntı Çekmemeliyim	43
Tablo 33.	Pansiyondan Yararlanmalıyım.....	43
Tablo 34.	Öğretmenlerim Dindar Olmalı.....	44
Tablo 35.	Okulda Dini Açıdan Sosyal Etkinlikler Olmalı	44
Tablo 36.	İlahiyat Okumak İsteyenler İçin Buna Yönelik Sınıflar Açılmalı	45
Tablo 37.	Farklı Bölümler Okumak İsteyenler İçin Buna Yönelik Sınıflar Açılmalı	45
Tablo 38.	Okulda Rahat Bir Şekilde Abdestimi Alacak Ve Namazımı Kılacak Mekânlar Olmalı	45
Tablo 39.	Kur'an-ı Kerim'i Kurallarına Uygun Bir Şekilde Okuyabiliyorum	46
Tablo 40.	Namaza Başladım Ve Devamlı Kılıyorum	47
Tablo 41.	Hadisleri Öğrendim.....	47
Tablo 42.	Fıkhî Bilgileri Öğrendim	47
Tablo 43.	Kur'an-ı Kerim'i Anlayabiliyorum.....	48
Tablo 44.	Ahlakım Güzelleşti	48
Tablo 45.	Bir Din Alimi Kadar Dini Bilgim Olduğunu Düşünüyorum	48
Tablo 46.	Burs İmkânı Buldum Maddi Sıkıntı Çekmedim	49
Tablo 47.	Pansiyondan Yararlandım.....	49
Tablo 48.	Öğretmenlerim Dindar	49
Tablo 49.	Okulda Dini Anlamda Sosyal Etkinlikler Yapılıyor	50

Tablo 50. İlahiyat Okumak İsteyenlere Yönelik Sınıflar Var	50
Tablo 51. Farklı Bölümlere Yönelik Sınıflar Var	50
Tablo 52. Okulda Rahat Bir Şekilde Abdest Alacak Ve Namaz Kılacak Mekanlar Var	51



KISALTMALAR

- AİHL : Anadolu İmam Hatip Lisesi
- CHP : Cumhuriyet Halk Partisi
- DEM : Değerler Eğitimi Merkezi
- DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
- İHL : İmam Hatip Lisesi
- İHO : İmam Hatip Ortaokulu
- MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
- MGK : Millî Güvenlik Kurulu
- MSP : Millî Selamet Partisi
- SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü
- T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
- TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
- MC : Milliyetçi Cephe
- DP : Demokrat Parti
- İHBÖ : İmam Hatip Lisesi Beklenti Ölçeği
- İHBKÖ : İmam Hatip Lisesi Beklenti Karşılanması Ölçeği
- İHTÖ : İmam Hatip Lisesini Tercih Etme Nedenleri Ölçeği
- ERUİFD: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
- s. : Sayfa
- a.g.e. :Adı Geçen Eser



BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Türk millî eğitim sistemi içinde meslek okulları arasında yer alan İmam Hatip Liseleri din görevlilerine olan ihtiyacı karşılamak amacı ile kurulmuştur. İmam Hatip Liselerinin tarihi gelişimi kısaca şöyle olmuştur.

Osmanlı devletinde medreseler bir çok işlevinin yanı sıra “din görevlisi” ihtiyacını da karşılıyordu. 1913 yılında İmam Hatip yetiştirmek üzere açılan ve daha sonra “Medresetü’l- Vaizîn” ile birleştirilerek “Medresetü’l-İrşad” adını alan “Medresetü’l-Eimme ve’l Huteba” – bire bir karşılama da- bugünkü İmam Hatip Liselerinin kökeni olarak kabul edilebilir.¹ Daha sonra tüm okulları bir çatı altında toplamaya çalışan Tevhid-i Tedrisat Kanunu oluşturulmuştur. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile din öğretimi alanında önemli düzenlemeler yapıldı. İmam hatip mektepleri ve İlahiyat fakültesi açıldı.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu’na göre 1924 yılında 29 merkezde “İmam-Hatip Mektepleri” açıldı. Bu okullar İstanbul’daki “Medresetü’l-İrşad” ve İstanbul dışındaki “Taşra Medreseleri”nin yerini aldı. Okulların ilk öğrencilerini yine bu medreselerin öğrencileri oluşturdu. İmam hatip mekteplerinin eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiş ve dört yıllık ortaokul seviyesinde tutulmuştu. İmam hatip mekteplerinin ömrü sadece altı yıl oldu. 1923-1924 öğretim yılında 29 okulda 2258 öğrenci öğrenim görürken 1928-1929 öğretim yılında sadece iki okulda 100 öğrenci kaldı. 1930 yılında İmam Hatip mektepleri “öğrenci azlığı” gerekçe gösterilerek kapatıldı.²

1930-1949 yılları arasında ülkemizde din eğitiminin devlet tarafından yürütülmediği, göz ardı edildiği yıllardı. Bunun sonucu bazı –cenaze yıkayacak,

¹ İrfan Bozan, *Devlet ile Toplum Arasında Bir Okul: İmam-Hatip Liseleri, Bir Kurum: Diyanet İşleri Başkanlığı*, Tesev Yay., İstanbul, 2007, s.11

² Halis Ayhan, *Türkiye’de Din Eğitimi*, DEM Yay., İstanbul, 2004, s.64

cenaze namazı dahi kıldırarak kişilerin bulunamaması gibi- olumsuzluklar yaşandı. Devlet din eğitimi ile ilgilenmek zorunda kaldı. Bu çerçevede 1949 yılında, “İmam Hatip Kursları” adı altında 10 ay süreli kurslar açıldı. 10 Ekim 1951 sayılı Müdürler komisyonu kararı ile Demokrat Parti döneminde 7 ilde İmam Hatip Okulu açıldı. Bu okullar birinci devresi 4, ikinci devresi 3 yıl olan okullardı. 12 Mart 1971 askeri müdahalesinden sonra İmam hatip okullarının orta kısımları kapatılarak süresi 4 yıla indirildi. 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yapılan değişiklikle İmam Hatip Okullarının adı İmam Hatip Lisesi olarak değiştirildi ve mezunlarına fark dersleri vermelerine gerek kalmadan üniversitelerin edebiyat kollarına gidebilme hakkı tanındı.

1976 yılında Danıştay kararı ile ilk defa İmam Hatip Liselerine kız öğrenci alınmaya başlandı. 26 Ocak 1974’te kurulan MSP-CHP hükümeti İmam Hatip Lisesinin iki yıl önce kapatılan orta kısımlarını tekrar açtı. Milliyetçi cephe hükümetleri dönemleri İHL’nin yükselişinin başlangıç yılları olarak değerlendirilebilir. Birinci MC (31 Mart 1975-21 Haziran 1977) ve ikinci MC (21 Temmuz 1977- 5 Ocak 1978) hükümetleri yaklaşık olarak 3 yıl 9 ay görev yaptı. Bu dönemde 230 yeni İHL açıldı. İkinci MC’nin sonuna gelindiğinde ülkedeki İHL sayısı 334’e ulaştı. 2005-2006 öğrenim yılındaki İHL sayısının 452 olduğu düşünülürse, okulların yarısının bu dönemde açıldığı söylenebilir.³

1980 yılına gelindiğinde Türkiye’deki İHL sayısı ortaokul düzeyinde 374 lise düzeyinde ise 333’e ulaşmıştı. İHL’de öğrenim gören öğrenci sayısı ise 1980 yılı itibariyle 200 bini geçti. 12 Eylül askeri yönetimi zamanında Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 32. maddesi yeniden düzenlenerek İHL mezunlarının “üniversitelerin tüm bölümlerine girmesine” imkan tanındı.⁴

1980-1990 yılları arasında İHL’ler yatay yönde büyüdü. Yeni okul açmak yerine var olanlar genişletildi, şubeler şeklinde yaygınlaştırıldı, niteliksel olarak da iyileştirme çalışmaları yapıldı. 1985 yılında ilk Anadolu İmam Hatip Lisesi açıldı. 1997 yılına gelindiğinde İHL’de öğrenim gören öğrenci sayısı ortaokul kısmı ile birlikte 500 binin üzerine, okul sayısı ise 612’ye ulaştı. 16 Ağustos 1997 tarihinde kabul edilen 8 yıllık kesintisiz eğitim ile İHL’nin orta kısımları kapatıldı. YÖK Genel Kurulu’nun 30 Temmuz 1998 tarihinde getirdiği katsayı düzenlemesiyle İHL

³ İrfan Bozan, s. 17

⁴ Ruşen Çakır- İrfan Bozan- Balkan Talu, *İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler*, Tesev Yay., İstanbul, 2004, s. 15

mezunlarının İlahiyat Fakülteleri dışındaki fakültelere girmeleri zorlaştı. Bu iki düzenlemenin etkisi kendini kısa zamanda gösterdi ve İHL öğrencisi sayısı 2002-2003 öğrenim yılında 64 bin 534'e kadar düştü. Bir sonraki yılsa yeni kayıtlardaki artışla bu sayı 84 bin 898'e çıktı.⁵

Türkiye'de orta öğretimdeki meslekî din eğitimini yürüten okullar İmam ve Hatip Mektepleri (1924-1930), İmam-Hatip Okulları (1951-1973), İmam Hatip Liseleri (1973-...) ve Anadolu İmam Hatip Liseleri (1985-...) olmak üzere başlıca dört dönem geçirmiştir. Dönemlerin arasında benzerlikler ve farklılıklar da söz konusudur. 1930'da son iki İmam ve Hatip mektebinin kapatılması ile ilgili gerekçe "öğrencisizlik" iken 1998'de İmam Hatip Liselerinde bunun tam tersi bir durumla karşılaşmakta, öğrencisizlik yerine çok fazla öğrencisi olduğundan şikayet edilerek bu okulların azaltılmaya çalışıldığı görülmektedir.⁶

Kuruldukları tarihten günümüze ülkemizde yaşanan siyasal, sosyal vb. gelişmelerden bir şekilde İmam Hatip Liseleri de etkilenmiştir. Hemen her dönemde İmam Hatip Liselerinin şiddetli savunucuları ve karşı çıkanları olmuştur. Ne var ki İmam Hatip Liselerini savunma ya da karşı çıkma şeklinde öne çıkan bu reflexler çok defa konunun nicelik boyutuna yoğunlaşmış, nitelik boyutu daha az ilgilenilen bir konu olmuştur. Dolayısıyla yaşanan bütün süreçlerde bu kurumların meşruiyetini, yani okul sistemi içerisindeki yerini ve bu kurumlardaki sayısal değişimleri tartışmaktan, eğitim kalitesini tartışmaya pek vakit ve emek harcanmadığı söylenebilir. Halbuki İmam Hatip Liselerinin niteliğinin, eğitim kalitesinin üzerine odaklanılması, taraflara bu zamana kadar yapılan tartışmaların bir kısır döngüye dönüştüğünü ve zaten gereksiz olduğunu görme fırsatı sağlamakla kalmayacak, bu kurumların gerçek mahiyeti ve işlevlerini de gözler önüne serebilecektir. Dolayısıyla yeni anlayışla yapılacak araştırma ve tartışmalardan elde edilecek sonuçlar bu okulların kalitesini geliştirmeye de daha çok katkı sunabilecektir.

İmam hatip liselerinin niteliğinin artırılmasıyla ilgili olarak çeşitli konularda (program, ortam, araç gereç, öğretmen nitelikleri, öğrenci vb.) teorik ve uygulamalı, yerel ve bölgesel hatta ülke çapında derinlemesine çalışma ve araştırmalar yapılabilir. Bu anlamda araştırma yapılması gereken konulardan birisi de öğrenci boyutudur.

⁵ Çakır-Bozan-Talu, s. 16

⁶ Bedri Mermutlu, *İmam Hatip Liselerinin Seküler Açmazı*, Akademik Araştırmalar, s.87

Öğrenci kaynağı İmam Hatip Liselerinin niteliğini etkileyen/belirleyen önemli unsurlardan birisidir. Örneğin öğrencilerin bu okulu bilinçli bir şekilde tercih edip, etmemeleri, bu okula yönelik hazırbulunuşluk düzeyleri, motivasyon düzeyleri buradaki eğitim kalitesini doğrudan etkileyebilir. Bu konunun bir yönüdür. Diğer taraftan genel anlamda lise tercihi öğrencilerin kişisel, sosyal, kültürel gelişimleri ve gelecekleri açısından da üzerinde durulması gereken kritik bir konudur. Zira lise yılları, zorlu sınav süreçlerinden geçilerek ulaşılan ve bireyin daha sonraki eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki yaşamını etkileyen/etkilemesi beklenen bir zaman dilimidir. Bu anlamda bireyin lise seçimi, onun üniversite tercihlerini, ileride iş bulup bulamayacağını, kimlerle arkadaşlık kuracağını, belki de eş seçimini bile etkileyebilir. Buradan da anlaşılacağı üzere, lise tercihi, bireyin hayatında aldığı/alacağı kritik kararlardan biridir. Bunun için bireyin okul (lise) tercihini bilinçli yapması son derece önemlidir. Birey söz konusu tercihi ne kadar bilinçli yaparsa, burada verilen eğitim hizmetlerine bakışı, buradan alabilecekleri, karşılaşılabileceği zorluklarla baş edebilmesi o ölçüde yüksek olur. Bunun için okul tercihleri sürecinde öğrencilere yapılacak bilimsel rehberlik hizmeti son derece önemlidir.⁷

Söz konusu rehberliğin yaşanan gerçeklerle örtüşebilmesi, amacına ulaşabilmesi için öğrencilerin bu okulları tercih süreçlerinin, nedenlerinin, buradan beklentilerinin, buradaki eğitim süreçlerine ilişkin değerlendirmelerinin araştırılması son derece önemlidir. Diğer taraftan bu tür araştırmalardan elde edilecek bulgular İmam Hatip Liselerinin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılmasına, bunları geliştirici veya giderici tedbirlerin alınmasına da önemli katkılar sağlayabilir. Bu ihtiyaçtan hareketle çalışmanın ana problemini, Gaziantep ilinde İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin, İmam Hatip Lisesini tercih nedenleri, beklentileri ve beklentilerin gerçekleşme düzeyleri oluşturmaktadır. Bu problem çerçevesinde;

- İmam hatip lisesini tercih eden öğrencilerin kişisel ve sosyal durumları nelerdir?
- Öğrencilerin bu durumlarıyla İmam Hatip Lisesini tercih etmeleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Öğrenciler İmam Hatip Lisesini tercih ederken neler beklemektedirler,

⁷ Mehmet Korkmaz , “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri”, *ERUIFD* 2013 / 1, Sayı: 16, Sayfa: 7-40

- Öğrenciler beklediklerini bulmuşlar mıdır?

gibi sorulara cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Bu araştırmadaki amaç; öğrencilerin İmam Hatip liselerini neden tercih ettiklerini, ne beklediklerini ve beklentilerinin hangi düzeyde gerçekleştiğini ortaya koyarak İmam Hatip liselerinin bu günkü durumuna bir bakış açısı kazandırmaktır. Böylece bu araştırma İmam Hatip Liselerinde nitelik yönünden kaliteyi artırmak için yapılabilecekler hakkında ışık tutması açısından önemlidir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2014-2015 öğretim yılında Gaziantep ilinde Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinde bulunan 3 İmam Hatip Lisesinde 400 öğrencinin kendilerine uygulanan anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. İHL'ne gelen öğrenciler ailelerinin veya çevrenin istekleri ile bu okulu tercih etmektedirler.
2. İHL'ne gelen öğrenciler, özellikle kız öğrenciler, cinsiyet olarak kendilerine uygun olduğu için bu okulu tercih etmektedirler.
3. Öğrenciler İHL'ni, dinlerini öğrenip hayatlarına uygulayabilmek ve güzel ahlak sahibi olabilmek için tercih etmektedirler.

1.5. Kavramsal Çerçeve

Din

Din insanın bütün hayatını kapsayan bir olgu olduğundan tarih boyunca dinsiz bir toplulukla karşılaşmamıştır. Bununla beraber dini tanımlamaya çalışan her ilim dine kendi penceresinden baktığından tanım olarak din, en fazla tartışılan kavramlardan biri olmuştur.

Din, Arapça'da "da-ne, de-ye-ne" fiil kökünden gelir. Bu fiilin çeşitli

kullanım biçimlerine göre; baş eğmek, itaat etmek, hakkını almak, ödünç almak, borç etmek, adet edinmek, baş eğdirmek, zorlamak, hesaba çekmek, idare etmek, ceza veya mükâfat vermek, hizmet etmek, borç vermek gibi anlamları vardır.⁸

Dinin terim anlamına baktığımızda ise karşımıza farklı farklı tanımlar çıkmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır.

“Din; ferdi ve içtimai yanı bulunan, fikir ve tatbikat açısından sistemleşmiş olan, insanlara bir yaşama tarzı sunan, onları belli bir dünya görüşü etrafında toplayan bir kurumdur”⁹

Beyza Bilgin’e göre ise din; “İnsanın kayıtsız şartsız var olan mutlak varlığa yönelişi ve onun tarafından kuşatılışdır”¹⁰

Din; inanış ve davranış şekilleriyle insanlar arası ilişkileri düzenleyen ve insanın iyi işler yapmasını barış ve huzur içinde yaşamasını sağlayan genel kurallar bütünüdür.¹¹

Din Eğitimi

Ülkemizde yapılan din eğitimi tanımlarına bakıldığında, bu tanımların dine yüklenen anlamla şekillendiği görülmektedir. Din eğitimcilerinin birçoğuna göre din; “insanın kutsalla ilişkisi” şeklinde tanımlanmaktadır. Dinin bu tanımından hareket edilerek din eğitimi; “İnsan Allah ilişkisi, Allah’ın insan için göndermiş olduğu kuralların öğretilmesi” olarak anlaşılmaktadır¹²

Beyza Bilgin’e göre din eğitimi; “Din kültürünün verilmesi, din kişiliğinin kazandırılması demektir”¹³

Cemal Tosun’a göre ise din eğitimi; “Bireyin dini davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme denemeleri sürecidir” .¹⁴

⁸ Ünal, Ali (1990). *Kuranda Temel Kavramlar*. Beyan Yayınları, İstanbul.

⁹ Aydın, Mehmet S. (1997). *Din Felsefesi*. Selçuk Yayınları, İstanbul. S.5-6

¹⁰ Bilgin, B. (2007). *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*. Gün Yayıncılık, Ankara s.16

¹¹ Küçük, Abdurrahman(2000). *Kur’an’da Din ve Din Anlayışı*. Dinler Tarihi Araştırmaları-2, Ankara s.7

¹² Okumuşlar, M., Genç, F. (2012). “Din Eğitiminin Bilimselleşmesi/Neliği” *Din Eğitimi El Kitabı*. Doğan Recai, Ege Remziye (Ed.), Grafiker Yayınları, Ankara s.53

¹³ Bilgin, B. (1981). “Din Eğitiminin Genel Eğitim İçindeki Yeri” <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/769/9768.pdf> (30-11-2013)

¹⁴ Tosun, C. (2012). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Pegem Akademi, Ankara. S.23

İnsanoğlunun yaratılış süreci ile başlamış olan dinin; nasıl, niçin, ne zaman ve hangi yöntemlerle öğretileceği bir problemdir. Bu problemi çözme görevi ise din eğitimine düşmektedir. Çünkü insanın din duygusu hiçbir zaman yok olmaz. Ancak bu duygu eksik ve yanlış bir şekilde doyurulabilir. Eğitimden beklenen ise bu eksik ve yanlışları önleyerek, feridin bedeni ve ruhi bütün yetenek ve ihtiyaçlarını sıra ile değil birlikte ele alarak bu ihtiyaçlarını doğru bir şekilde karşılamasına yardımcı olmaktır.¹⁵

Yapılan tanımlardan yola çıkarak din eğitimi şu şekilde tanımlanabilir: Din eğitimi, kişinin davranışlarını dinin öğretileri doğrultusunda istedik olarak şekillendirme çabasıdır.

İmam Hatip Liseleri

İmam Hatip liseleri, İslam eğitim geleneğinin devlet himayesindeki Nizamiye Medreseleriyle başlayan Selçuklu-Osmanlı-Türkiye tecrübesi çizgisinde gelinen noktayı temsil eden Türkiye'nin kendine özgü geliştirdiği İslam eğitim modelidir. Bu okullar İslam eğitim tarihindeki medrese geleneğinin bir devamı olarak, Osmanlı'nın son döneminden itibaren eğitimde modernleşme çabaları ile birlikte günün koşullarına göre kendilerini yenilemiş eğitim kurumlarıdır.¹⁶

İmam Hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi din hizmetlerinin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Millî eğitim bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem yükseköğretime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.¹⁷

İmam Hatip liseleri, kültür derslerinin yanında ağırlıklı olarak din eğitimi veren eğitim kurumlarıdır.

Tercih

Tercih kelimesi sözlükte, bir şeyi öbürüne göre daha iyi, üstün veya önemli sayma¹⁸ anlamlarına gelmektedir. İHL'ye gelen öğrenciler diğer liseler arasında bu

¹⁵ Tosun, C. (2012). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Pegem Akademi, Ankara. S.95

¹⁶ İbrahim Aşlamacı, *Türkiye'nin İslam Eğitim Modeli: İmam-Hatip Okulları ve Temel Özellikleri*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turcic Volume 9/5 Spring 2014, s.266

¹⁷ Ünsür, Ahmet, (2005). *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, Ensar Neşriyat, İst., s. 178

¹⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=TERC%C4%B0H

okulu kendileri için daha iyi kabul ederek tercih etmişlerdir.

Beklenti

Beklenti kelimesi, herhangi bir konuda gerçekleşmesi istenilen veya umulan her türlü olguyu içeren duygu¹⁹ anlamına gelmektedir. Araştırmada öğrencilerin İHL'ye gelirken burada olmasını umdukları, gerçekleşmesini istedikleri şeyler anlamında kullanılmıştır.



¹⁹ <http://www.turkcebilgi.com/beklenti>

İKİNCİ BÖLÜM

İMAM HATİP LİSELERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

2.1.İMAM HATİP LİSELERİ TARİHİ

2.1.1.Medreseler Dönemi

2.1.1.1. Darü'l -Hilafetü'l Aliyye Medresesi

Darü'l -Hilafetü'l Aliyye Medresesi'nin ortaya çıkışı şu şekilde olmuştur:

İkinci meşrutiyet döneminin hukuk fakültesi profesörlerinden (Müderris) Mustafa Hayri Efendi 1911-1912 yıllarında evkaf nazırlığında bulunmuş, evkafın muhtaç olduğu pek lüzumlu ıslahatı gerçekleştirerek medreselerin maddi düzenini yoluna koymuştur.

1913 yılında Şeyh'ül İslamlığa tayin edilmiş, medreselerin ıslahı lüzumuna kuvvetle inanmış, bundan dolayı "Islah-ı Medaris Nizamnamesi" projesini hazırlayarak 1 Ekim 1913 tarihinde hükümete kabul ettirmiştir.

Bu Nizamname ile bütün İstanbul Medreseleri "Darü'l-Hilafetü'l Aliyye Medresesi üç kısımdan meydana gelmiştir.

- 1- Tali kısım-ı evvel: Bugünkü orta okul karşılığı.
- 2- Tali kısım-ı sani: Bugünkü lise karşılığı.
- 3- Ali kısım: Üniversite.

Her kısmın tahsil müddeti 4 yıl olmak üzere toplam 12 yıl idi. Ali kısımlarından mezun olanların devam edeceği, bugünkü, lisansüstü doktora tahsili seviyesinde bulunan ve tahsil müddeti iki yıl olan Medresetü'l Mütahassisin kurulmuştur.

Medresetü'l-Mütahassisin'in

- 1- Tefsir ve Hadis
- 2- Fıkıh

3- Kalam, felsefe ve tasavvuf olmak üzere 3 şubesi vardır.²⁰

2.1.1.2. Taşra Medreseleri

İstanbul Medreseleri dışında kalan bütün medreselere "Taşra Medreseleri" adı verilir. Bu medreseler 5 yıl tahsil müddetli olup yeni bir programa bağlanmıştır. Bu yeni program ve teşkilatla 1914-1915 öğretim yılında deneme olarak öğretime geçilmiştir.²¹

2.1.1.3. Medresetül Vaizin (Vaizler Medresesi)

Tahsil müddeti üç yıl olan halka dini anlatacak olan vaizleri yetiştirmek üzere kurulan bu medresenin bir programı olmasına rağmen, bu da kısa ömürlü olmuştur. Daha sonra İmam ve Hatipler medresesi ile birleşerek "Medresetü'l İrşad" adını almıştır.²²

2.1.1.4. Medresetü'l-Eimme ve'l Huteba

İmam ve Hatip yetiştirmek için 1913'te Medresetü'l Eimme vel Huteba (İmamlar ve Hatipler Medresesi) kuruldu.

Harp yılları içinde bulunulması sebebiyle pek ilgi görmemiştir. Kısa bir müddet sonra Medresetü 'l Vaizin ile birleştirilmiştir .²³

2.1.1.5. Medresetü'l İrşad

Vaizler medresesi ile İmam ve Hatipler Medreselerinin birleştirilmesiyle Medresetü 'l İrşad adıyla yeni bir medrese kuruldu. "Vaizler Şubesi" ve "İmamlar Şubesi" olmak üzere iki şubeden oluşuyordu. Vaizler şubesinin tahsil müddeti 3 yıl, İmamlar şubesinin tahsil müddeti 2 yıl olarak kabul edilmiştir.

Bütün medreseler gibi bu medreseler de Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkışına kadar yaşadı. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkmasıyla medreseler,

²⁰ *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri (23-27 Kasım 1998)*, 2003, cilt II, s. 519-520

²¹ a.g.e. s.520

²² *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri (23-27 Kasım 1998)*, 2003, cilt II, s. 520

²³ a.g.e. s. 520-521

Nizamiye Medresesi'nin kuruluş tarihi olan 1067 tarihinden 1924 tarihine kadar 856 yıl 6 ay yaşadıktan sonra, tarihe karışmış oldu.

İstanbul'da kurulmuş olan Medresetü'l İrşad ve 5 yıllık taşra medreseleri Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile kurulan İmam-Hatip Mektepleri haline getirildiler. Böylece 1924 yılında kurulan İmam-Hatip Mektepleri; 1914 yılında faaliyete geçen Taşra Medreseleri ve 1913 yılında kurulan vaizler medresesi ile İmam ve Hatipler Medresesinin birleştirilmiş şekli olan Medresetü'l İrşad'ın yerini almış oldu.

3 Mart 1924 tarihinde TBMM'nde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesi gereği öğrenim süresi 4 yıl olan İmam-Hatip Mektepleri 29 yerde açıldı. Ancak 1923-1924 öğretim yılında medreselere alternatif olarak açılan İmam-Hatip Mektepleri:

1-15.12.1927 tarih ve 848 sayılı Şûrâ-yı Devlet karar ile din görevliliği memurluktan çıkartılarak maaş ödemelerinin durdurulması ile çalışma alanının olmayışı;

2-4 yıllık orta okul seviyesinde tutulması; lise ve yüksek öğrenim hakkı verilmeyişi;

3- Medreseler döneminde verilmekte olan burs ve diğer inkanlann ortadan kaldırılmış olması;

4- Halkın medreseye duyduğu ilgi ve desteği bu mekteplere göstermemeleri sebebi ile 1930 yılında tamamen kapatılmış ve bundan sonra din eğitimi uzun yıllar Türk Eğitim sisteminin dışında bırakılarak ihmal edilmiştir.²⁴

2.1.2. İmam Hatip Mektepleri (1924-1930)

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nda öngörülen okullar "İmam Hatip Mektepleri" adı altında 1924 yılında 29 merkezde açıldı. Bu okullar İstanbul'daki Medresetü'l İrşad ve İstanbul dışındaki "Taşra Medreseleri"nin yerini aldı. Okulların ilk öğrencilerini yine bu medreselerin öğrencileri oluşturdu. İmam Hatip Mektepleri'nin eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiş ve dört yıllık ortaokul seviyesinde tutulmuştu. İmam Hatip Mektepleri'nin ömrü sadece altı yıl oldu. 1923-1924 yılında 29 okulda 2258 öğrenci öğrenim görülürken 1928-1929 yılında sadece 2 okulda 100

²⁴ II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri (23-27 Kasım 1998), 2003, cilt II, s. 521

öğrenci kaldı. 1930 yılında öğrenci azlığı gerekçe gösterilerek kapatıldı.

Mekteplerin, öğrenci ilgisi azaldığı için kapatıldığı iddiası bir ölçüde doğru olsa da yalnız dört yıllık bir orta mektep seviyesinde kalmış olması, mezunlarının istihdam alanlarının olamayışı gibi sebepler de kapatılma sebepleri arasındadır. Mekteplere öğrencinin ilgisiz kalışını, bir taraftan 1928’de yapılan Harf İnkılabı’nın etkisine, diğer taraftan laiklik anlayışı ve uygulamasına bağlamak daha doğru olacaktır. İmam Hatip Mektepleri’nin kapatılmasının ardından 1948 yılına kadar din eğitimi ve öğretimi Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki Kuran Kursları tarafından verildi. Bu tarihe kadar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde din görevlisi yetiştirmeye yönelik orta ve lise okulları seviyesinde herhangi bir okul açılmadı.²⁵

2.1.3. İmam Hatip Kursları (1949-1951)

1946 yılında Türkiye’de çok partili hayata geçildi. Çok partili hayata geçildikten sonra “Din eğitimi” meslesi Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içinde de tartışılmaya başladı. İlk üzerinde durulan konu 24 Aralık 1946’da Mecliste görüşülen “dînî eğitim” oldu. Bu görüşmelerde hükümet üyelerinin birçoğunun dînî eğitim lehine görüş bildirmesinin yanı sıra Bursa Milletvekili Muhittin Baha Pars ile İstanbul Milletvekili Hamdullah Suphi Tanrıöver “komünizm tehlikesine karşı manevî direnci sağlamak” üzere okullara din eğitimi ile ilgili ders konulmasını istediler; ancak Başbakan Recep Peker bu istemlere, “komünizm denen bir içtimai zehirden bünyeyi korumak için onun yanında yavaş yavaş genişleyecek bir şeriat hayatının ikamesi ihtimalini bir tedbir diye düşünmek başka bir zehirle tedavi edileceğini zannetmekten ibarettir” yanıtını verecekti.²⁶

Dönemin başbakanının bu tespitine karşın 1947 yılında Anadolu Ajansı “Din Eğitiminin Serbestliğine” dair bir CHP Divanı tebliği yayınladı. Tebliğ, “Din Bilgisi Dershaneleri” açılmasını öngörüyordu. Tebliğde, “Din Bilgileri Dershaneleri’ne öğretmen yetiştirmek, İmam Hatiplik hizmetleri için eleman hazırlamak amacıyla yurttaşlar din eğitimi seminerleri dahi açabilirler. Seminerler ortaokul öğretimine dayanır ve ortaokul mezunlarına beş, lise mezunlarına iki yıllık öğretim verilir. Bu dersanelerde Milli Eğitim Bakanlığı’nca onaylanandan başka kitaplar okutulmaz,”

²⁵ İrfan Bozan, *Devlet İle Toplum Arasında Bir Okul: İmam Hatip Liseleri... Bir KURUM: Diyanet İşleri Başkanlığı*, Tesev Yayınları s.12

²⁶ İrfan Bozan, a.g.e., s. 12

deniyordu (Selamet Mecmuası, 1947). Ancak bu niyet uygulamaya geçirilemedi. CHP iktidarının din konusundaki açılımlarının neler olacağını öğrenmek için partinin 17 Kasım 1947’de toplanan ve Aralık ayı boyunca da devam eden Yedinci Kurultayı’nı beklemek gerekecekti. Bu kurultaya laiklik tartışmaları damgasını vurdu. Kurultayda din ile ilgili olarak geliştirilen öneriler ana hatlarıyla şunlardı:

-Türk ve din büyüklerinin türbeleri ziyarete açılmalı.

-Haftada birer saatlik seçmeli din dersleri, velilerin yazılı müracaatıyla öğrencilere verilmek şartıyla ilk ve ortaokul müfredatına dahil edilmeli.

-CHP’nin din eğitime önem verdiğini belirten bir madde parti programına konulmalı.

-Parti programında CHP’nin ilkokullarda seçmeli din derslerini başlatacağı ilan etmeli.

-Milli Eğitim Bakanlığı programında da seçmeli din derslerinin ilkokulların müfredatına koyacağını açıkça belirtmeli.

-Din eğitimi veren yüksekokullar açılmalı.

- İmam Hatip okulları yeniden açılmalı.

Yaklaşık çeyrek asırdır “Din” olgusuna karşı mesafesini koruyan CHP’nin 1946 yılından sonra “Din Eğitimi” konusuna eğilmesi tesadüfi değildi. Bu açılımın üç ana sebebi vardı:

- 1946 yılında yapılan ilk çok partili seçimde henüz kurulalı bir yıl olan Demokrat Parti (DP) 54 milletvekili çıkarmıştı. Bu “başarıda” DP’nin din alanına ilişkin “açılım” yapma vaatleri etkili olmuştu.

- CHP’nin 1947 kurultayı’nda laiklik ilkesi etrafında yapılan tartışmalar önemli yer tutmuştu. Katılımcılar özellikle din eğitimi alanındaki eksikliklere dikkat çekmişti.

- 2. Dünya Savaşı’nın sona ermesinin ardından gelişen Komünizm tehlikesine karşı din olgusunun bir fren olarak kullanılmak istenmesi.²⁷

Kurultay’da alınan bu kararların hayata geçmesi fazla gecikmedi. CHP Divanı’na ait bir tebliğde “Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı kurslar açılması ve buraya

²⁷ İrfan Bozan, a.g.e s. 13

ortaokul mezunlarından askerliğini yapmış kimseler alınması suretiyle memleket ihtiyacını karşılamak üzere din hizmetlerini görecekle elemanların yetiştirilmesi prensibini tesbir eden önerenin çoğunlukla kabul edildiği” yer aldı. (Ulus Gazetesi, 1948) Tebliğin yayımlanmasından sekiz ay sonra, 15 Ocak 1949 tarihinde önce İstanbul ve Ankara, daha sonra da Afyon, İzmir, Isparta, Kayseri, Kastamonu, Adana, Trabzon ve Urfa’da 10 ay süreli İmam Hatip Kursları açıldı. Bu kurslardan 1949 yılı sonuna kadar 50 kişi mezun oldu. Daha sonra kurslar iki yıla çıkarıldı ve meslek okulu mezunlarının da bu kurslara gitmesine imkân sağlandı.²⁸

2.1.4. İmam Hatip Okulları (1951-1971)

1950 seçimlerinde CHP çeyrek asrı aşan iktidarını Demokrat Parti’ye devretti. DP, seçim öncesinde vaat ettiği İmam Hatip Okulları’nı, iktidarının birinci yılında açtı. Dönemin DP’li Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri’nin konuya ilişkin açıklaması önemlidir: “İmam Hatip Okulları açılması zaruretine kaniyiz. Çünkü, Türk Milleti’ne hitap edecek olgun, kültürlü, hatip ve imamların yetişmesini arzu ediyoruz.” (Cumhuriyet Gazetesi, 1951)

Eğitimin en yetkili ağzının söyledikleri Ekim ayında gerçekleşti. 10 Ekim 1951 sayılı Müdürler Komisyonu kararıyla ilkokula dayalı birinci devresi dört, ikinci devresi üç yıl olan ve bir bütün teşkil eden yedi yıl süreli İmam Hatip Okulları yedi il merkezinde açıldı. Bu iller Ankara, İstanbul, Adana, Konya, Isparta, Kayseri ve Maraş’tı. Bakan İleri’ye göre İmam Hatip Okulları’nın amacı “müspet, münevver din adamı yetiştirmek” idi.

İmam Hatip Okulları önce “Özel Okullar Müdürlüğü”ne, daha sonra ise “Ortaöğretim Genel Müdürlüğü”ne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürdü. İmam Hatip Okullarının mezunlarının devam etmesi amacıyla 1959 yılında “Yüksek İslam Enstitüleri” açıldı. Bu okullar 1961 yılında, yeni kurulan “Din Eğitimi Müdürlüğü”ne, ardından 1964 yılında kurulan “Din Eğitimi Genel Müdürlüğü”ne bağlandı.

İlk açılan İmam Hatip Okulları, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın köy, bucak, kasaba ve şehir teşkilatına eleman yetiştiriyordu; birinci evreleri dört, ikinci evreleri üç yıldır. Okullardaki meslek dersleri ile kültür dersleri arasındaki oran “yüzde 40

²⁸ İrfan Bozan, a.g.e s.13-14

meslek dersi yüzde 60 kültür dersleri” şeklindeydi. Okulların ilk dört yıllık birinci evresinde ders yoğunluğu daha çok mesleki ağırlıklı, ikinci evrenin ders programıysa yüksek öğrenime yönelikti. Bu okullar ilk mezunlarını 1958 yılında, 193 kişiyle verdi.

1959 yılındaysa İmam Hatip Okulları mezunlarının gidebileceği “Yüksek İslam Enstitüleri” faaliyete geçti. Bu enstitüler, Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonu’nun Talim Terbiye Kurulu’nun kararını da içine alan 17.11.1959 tarih ve 575 sayılı kararı ile açıldı. Söz konusu kurul karar gerekçesinde “Orta ve ve muadil okullarımızda, öğretmen okullarımız[d]a yeter derecede ehliyetli din dersleri öğretmeni yetiştirmek, bu arada memleketimizin muhtaç olduğu müspet ve hayati bilgilerle mücehhez din bilginleri yetişmesine zemin hazırlamak böylece TBMM’nde izhar buyurula gelen temennileri gerçekleştirmek gayesiyle ve bu günkü yedi yıllık İmam Hatip okulları mezunlarını kabul etmek suretiyle dört yıllık bir yüksek İslam enstitüsünün 1959-1960 öğretim yılı başında İstanbul’da açılmasına karar verilmiştir.²⁹

İmam Hatip Okulları 1960 darbesinin ardından iki defa kapatılma tehlikesi yaşadı. Cemal Gürsel Hükümeti döneminde (5 Ocak 1961-20 Kasım 1961) “Milli Eğitim Planı’nın hazırlığı ile ilgili komisyon”un bazı üyeleri tarafından İmam Hatip Okulları’nın tasfiyesi teklif edilmiş, ancak komisyonun diğer üyeleri buna karşı çıkmıştır.³⁰

1961 yılında toplanan “Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporu’nda ise mevcut 19 İmam Hatip Okulundan 15 tanesinin kapatılması veya “köy dini memurları okulları” haline getirilmesi teklif edildi. (*Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Raporu*, 1961, 10-16, Aktaran, Ünsür, 1995) Ancak bu teklif sadece raporun sayfalarında kaldı, uygulanmadı.

Yeniden demokratik hayata dönülmesinin ardından CHP Genel Başkanı İsmet İnönü tarafından kurulan 9. İnönü Hükümeti daha önceki CHP hükümetlerinin aksine hükümet programında din eğitimine de değinmiştir:

Diyamet İşleri Başkanlığı’nın çalışmalarını halkımızın bugünkü ve yarınki ihtiyaçlarını karşılayacak yeterliliğe ve verimli bir gelişmeye kavuşturabilmek, aydın din adamları yetiştirmek ve bunları layık oldukları refah seviyesine ulaştırmak için gerekli tedbirler alınacaktır. (Aktaran, Ünsür, 1995, 20)

²⁹ İrfan Bozan, Tesev, a.g.e., s.14-15.

³⁰ Ahmet Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul s. 174

1940'lı yılların sonunda CHP din eğitimi konusunda açılımlar getirmiş, politikalarında yumuşamalara gitmişti. Din eğitimini savunan CHP'nin her zaman vurguladığı nokta “Aydın Din Adamı” yetiştirilmesiydi. Aydın din adamı ile kastedilense, kabaca “laiklik” ilkesini benimsemiş din görevlileri şeklinde tanımlanabilir.

27 Ekim 1965'te Adalet Partisi (AP) Genel Başkanı Süleyman Demirel tarafından kurulan 1. Demirel Hükümeti'nin programıysa İmam Hatip Okulları öğrencilerine yönelik bir müjde içeriyordu. Eğitim politikasının çerçevesi çizilirken “İmam Hatip Okulları, mesleki orta ve teknik okul mezunlarına yükseköğretim imkânlarını açık tutarak kabiliyetlerini geliştirmelerini sağlayacağız,” (Aktaran, Ünsür, 1995, 22) denilmişti. Her ne kadar bu hükümet döneminde İmam Hatip Okulları mezunları doğrudan üniversiteye girme hakkı kazanamasa da, ilk defa bir hükümet programında İmam Hatip Okullarını bitirenlerin üniversiteye doğrudan girebilmesinden söz edilmiş oldu.

2.1.5. İmam Hatip Liseleri (1971)

12 Mart 1971 askeri müdahalesinden sonra ise İmam Hatip Okulları iki önemli değişiklik geçirdi. Bunlardan ilki orta kısımlarının kapatılmasıydı. Bu tarihe kadar (1951–1971) İmam Hatip Okulları orta kısmı dört, lise kısmı üç yıl olmak üzere yedi yıl eğitim veriyordu. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 22 Mayıs 1972'de yayımlanan yönetmelikte “İmam Hatip Okulu, ortaokul üzerine dört yıllık eğitim veren bir meslek okuludur. Okul öğrencilerini hem mesleğe hem de kendi alanlarında yükseköğrenime hazırlar,” denilmekteydi. 12 Mart 1971'de dönemin AP Genel Başkanı Süleyman Demirel liderliğindeki hükümete muhtıra vererek düşmesini sağlayan askerler güdümündeki Nihat Erim Hükümeti, son gününde bu yönetmeliği yayımlamıştı. Bu yönetmeliğin altı çizilmesi gereken bölümü İmam Hatip Okulları için “kendi alanlarında yükseköğrenime hazırlar” demesiydi. Bu ifade İmam Hatip Okulları mezunlarının kendi alanları dışında yükseköğrenime devam edemeyeceklerini söylüyordu. Bu yönetmelikten 1 yıl sonra çıkarılan 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu”ysa İmam Hatip Okulu öğrencileri için bir dönüm noktası olacaktı. Öncelikle okullar “İmam Hatip Lisesi” (İHL) adını aldı; ardından da üniversite kapıları öğrenciler için daha açık hale geldi. Naim Talu

liderliğindeki hükümet döneminde çıkarılan bu yasanın 32. Maddesi:

İmam Hatip Liseleri, İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan, ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe, hem yükseköğretime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır. (Ayhan, 1999, 200)

Bu madde İmam Hatip Liseliler için "kendi alanlarında yükseköğrenime devam ederler" ifadesini içermediği için üniversitelerin kapıları bu okul mezunları için fark dersi verilmesine gerek olmadan gidilebilir hale geldi. Aslında yasa maddesi komisyondan gelirken "kendi alanlarında yükseköğrenime devam ederler" ifadesini içeriyordu; ancak AP'li milletvekillerinin meclisteki değişiklik önermeleri sonucu bu ifade yasa metninden çıkarıldı. Yasayla birlikte, diğer liselerin edebiyat kolu mezunlarının girdikleri bölümlere İHL mezunları da girme hakkını elde etmiş oldu. Yönetmelik gereği İHL mezunları 1976–1977 öğretim yılında liselerin edebiyat kolu mezunlarını kabul eden fakültelerine kayıtlarını yaptırabildi 1951 – 1952 yılında 876 öğrencinin kayıt olduğu İmam Hatip Okulları'nda 1969 – 1970 öğrenim yılı döneminde orta kısımda 36 bin 655, Lise kısmındaysa 5 bin 235 öğrenci öğrenim görür hale gelmişti. Okul sayısıysa 72'ye yükselmişti.

İmam Hatip Okulları öğrencileri, 1739 sayılı yasayla üniversitelerin edebiyat kollarına doğrudan girme hakkına kavuşmuşlardı, ancak okulların orta kısımları kapatılmıştı.

Bu durum uzun sürmedi. 26 Ocak 1974 tarihinde kurulan CHP-MSP5 (Milli Selamet Partisi) koalisyon hükümeti, programlarında şu vaatte bulunmuştu:

Meslek okullarının orta kısımları öncelikle açılacak, meslek okullarının ikinci dönem mezunlarının üniversite ve yüksekokul giriş imtihanlarına girebilmeleri sağlanacaktır.... Halk yardımıyla yapılıp da bugüne kadar öğrenime açılmamış bulunan okul binaları yapılış maksatlarına uygun olarak bir an önce hizmete açılacaktır.

Nitekim İHL'nin orta kısmı 1974 yılında yeniden açıldı. Hükümet Programı'nda tanımlanan meslek okulları aslında İmam Hatip Liseleri'nden başkaları değildi. CHP gibi sosyal demokrat ve laiklik hassasiyeti yüksek bir partiyle 10 ay iktidarı paylaşan Necmettin Erbakan liderliğindeki MSP, İHL'ye ilgisini hiç gizlemedi. Öncelikle daha iki yıl önce dört yıla indirilmiş olan İHL yeniden ilkokula

dayalı hale getirildi ve süresi yedi yıla çıkarıldı. Programdaki ikinci vaat ise 12 Mart 1971 muhtırasıyla ara verilen yeni İHL'nin açılmasıydı. Buna uygun olarak, on aylık hükümet döneminde 29 yeni İHL faaliyete geçti. Böylece İHL sayısı 100'ü geçerek 101 oldu. Bu hükümetin ardından Türkiye, Milliyetçi Cephe (MC) hükümetlerine tanıklık etti. MC dönemleri İHL'nin yükselişinin başlangıç yılları olarak da tarihe geçti.³¹

2.1.6. Anadolu İmam Hatip Liseleri (1985-1997)

Anadolu İmam Hatip liselerinin açılışı şu şekilde olmuştur:

Turgut Özal'ın kurduğu hükümet döneminde, Almanya'da yaşayan Türk işçilerinin çocuklarının din eğitimi alarak, Almanya'da din görevlisi olmak üzere görevlendirilmesi amacıyla yabancı dili Almanca olan Anadolu İmam Hatip liseleri açılmıştır.³²

Bu amaçla ilk Anadolu İmam Hatip lisesi İstanbul'un Beykoz ilçesinde 14 Ekim 1985 yılında açılmıştır. Bu okul 1990 yılında İstanbul'un Kartal ilçesine taşınmış ve bu tarihten itibaren adı Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi olmuştur.

1989-1990 eğitim-öğretim yılından itibaren yabancı dili İngilizce olan bölümleri de açılmıştır. Bu okullar, ilkokula dayalı ortaokulun ilk yılı hazırlık olmak üzere 4 yıl olarak düzenlenmiştir.³³

2.1.7. İmam Hatip Liseleri (1998-2011)

İmam Hatip liselerinde 1998 yılından itibaren de önemli değişiklikler olmuştur. 28 Şubat 1997 tarihinde toplanan MGK'da irticayla mücadele için alınmış olan kararlar Türkiye'yi yıllarca etkilemiştir. 28 Şubat 1997 tarihinde başbakan Necmettin Erbakan istifa etmiş, yerine 30 Haziran 1997 tarihinde Mesut Yılmaz'ın başbakanlığında yeni bir hükümet kurulmuştur. Bu hükümet döneminde 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yasa tasarısı Meclis'ten geçirilerek 4306 sayılı kanun

³¹ İrfan Bozan, Tesev, a.g.e s. 14-17.

³² Öcal, Mustafa. (2011). *Osmanlıdan Günümüze Din Eğitimi*. Düşünce Kitap Evi Yayınları, İstanbul. s. 281

³³ Öcal, Mustafa. (2011). *Osmanlıdan Günümüze Din Eğitimi*. Düşünce Kitap Evi Yayınları, İstanbul. s. 282

yürürlüğe konmuştur.³⁴ Bu yasayla imam hatiplerin orta kısımları kapatılmış yeni kayıt alınmamıştır. Böylece imam hatiplerin lise kısmının başarısı da olumsuz olarak etkilenmiştir. İmam hatipten ayrılmak isteyen öğrencilerin başka okullara geçişi MEB'in 19.10.1998 tarihli 13908 sayılı genelgesi ile engellenmiştir. Genelgeye rağmen İHL öğrencilerini kabul eden müdürler hakkında soruşturmalar açılıp cezalar verilmiştir.³⁵

1993'te yükseköğretime geçişte eşitlik statüsü 1999 ÖSYS'de uygulamaya konulan katsayıyla ortadan kaldırılmıştır. 1999 yılında alınan bu kararlar lise mezunlarının orta öğretim başarı puanları 0,5 katsayısı ile çarpılarak belirlenirken, İHL' nin 0,2 katsayısı ile çarpılarak belirlenmiştir. Bu uygulamayla imama hatip lisesi öğrenciler ile lise mezunu öğrenciler arasında imam hatip lisesi öğrenciler aleyhine 25-30 puanlık fark oluşmuştur. Fakat bu engellemeye rağmen İHL mezunları farklı bölümlere gitmeyi başarmışlardır. 2003-2004 yılında lise mezunlarının puanları 0,8 katsayısı ile İHL mezunlarının puanları 0,3 katsayısı ile çarpılarak bu uygulama İHL aleyhine 40-50 puanlık bir fark ortaya koymuştur. Bu da imam hatiplilerin kendi alanlarındaki bölümlere girişini imkânsız hale getirmiştir.³⁶ Katsayı uygulamasından dolayı veliler başarılı öğrencileri İHL'ye göndermek istememişlerdir.

2.1.8. İmam Hatip Liselerinin Bugünkü Durumu

2012 yılında alınan kararlar kesintisiz eğitim kaldırılarak İmam Hatip ortaokulları yeniden açılmıştır. Milli eğitime bağlı diğer ortaokulların müfredatına ek olarak İmam Hatip ortaokullarının müfredatına; Kur'an-ı Kerim, Arapça, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri konulmuştur. İHL'nin müfredatı da değiştirilmiş, ağırlıklı olarak son sınıfta bulunan meslek dersleri 10 ve 11. sınıflara alınmıştır. 2015 yılında 11.sınıflarda okutulan Hitabet ve Mesleki Uygulama dersi tekrar 12.sınıfa alınmıştır.

İmam hatip liseleri ile ilgili tarihi gelişmeler göz önüne alındığında, bu okulların dersleri, eğitim süreleri, katsayı gibi uygulamalar, öğrencilerin

³⁴ Öcal, Mustafa (2007) "Türk Hukuk Mevzuatında Din Eğitim ve Öğretiminin Yeri ve Uygulama Biçimi" *Avrupa Birliği Sürecinde Dini Kurumlar ve Din Eğitimi*. Ensar Neşriyat, İstanbul. s. 540

³⁵ Ünsür, Ahmet, (2005). *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, Ensar Neşriyat, İst. s. 237

³⁶ Öcal, (2007) a.g.e., s. 542

motivasyonunu düşürdüğü gibi gelecek endişesiyle bu okullara öğrenci yönelmesini engellemiş ve yüksek puanla öğrenci alan okullara yerleşemeyen öğrencilerin İHL'ye yönelmelerine sebep olmuştur. Bu da İHL'lerdeki eğitim kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir.



ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde 2014-2015 yılında öğretim gören; Ömer Özmimar Anadolu İHL'nden 200 öğrenci, Mehmet Hayri Akınal Anadolu İHL'nden 100 öğrenci, Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İHL'nden 100 öğrenci olmak üzere toplam 400 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler 10,11 ve 12. sınıflardan rastgele örneklem grubuna seçilmiştir. 9. Sınıflar; okula yeni başladıkları için okul yaşantılarının henüz tam anlamıyla oluşmaması ve İmam Hatip müfredatından henüz haberdar olmayacakları düşüncesiyle araştırma evrenine dahil edilmemiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma bir “alan araştırması” niteliği taşımaktadır. Araştırmada seçilen yöntem “betimsel tarama” modelinin uygulanmasıdır. Betimsel tarama modelinde araştırma konusu yapılan bir durum, olgu, olduğu şekliyle betimlenmeye ve açıklanmaya çalışılır.³⁷ Araştırma problemi kısmında belirtilen konuların test edilmesi, varolan durumun olduğu gibi tespitini ve yorumlamayı gerektirdiğinden araştırmanın bu model çerçevesinde yürütülmesi uygun bulunmuştur. Tarama modeliyle yürütülen araştırmalar, objelerin, olayların, varlıkların, grupların ve çeşitli alanların mevcut durumlarını şartlarını ve özelliklerini gerçekteki görünüşlerini tasvir etmek amacıyla yapılır.

Bu araştırmalarda, ilişkiler, inanışlar, görüşler, davranışlar ve gelişmekte olan yön ve eğilimler üzerinde durulur. Yine bu tür araştırmalar, mevcut olayların daha önceki olay ve şartlarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamaya çalışır. Böylece, verilerin analizi ve açıklanması suretiyle yorumlama, değerlendirme ve yeni durumlara uygulanacak şekilde genellemelere ulaşma gibi daha yüksek düzeydeki işlemlere yer verilir. Bunun yanı sıra sadece delil toplamakla

³⁷ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yay., Ankara, 2002, s. 77.

yetinilmeyerek, önemli ilişkilere ulaşılmaya ve araştırmada ele alınan probleme çözüm getirilmeye çalışılır.³⁸ Amacımıza uygun düşen bu araştırma modelinin birçok türü vardır. Ancak tarama tipi araştırmalar genellikle anket ve mülakat yoluyla yapılmaktadır. Anket tekniğinin geniş bir gruptan çok miktarda veriyi elde etme imkanı vermesi özelliğinden dolayı bu araştırmada kullanılması uygun görülmüştür.

Anket sorularının hazırlanması esnasında, ilgili literatür gözden geçirilmiş ve sorular oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu çeşitli yönlerden test edilmek amacıyla 2015 Mart ayında Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde 10. Sınıf öğrencilerinden 50 kişiye uygulanmıştır. Eklenmesi ve çıkarılması teklif edilen soruların tespiti ve gerekli düzenlemelerin ardından anket sorularına son şekli verilmiştir.

Çoğaltılan anket formlarının İmam Hatip Liselerinde uygulanabilmesi için il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak okul idareleriyle görüşülmüş ve okulların rehber öğretmenleri aracılığıyla öğrencilere uygulanmıştır. Uygulanan anket formları rehber öğretmenler tarafından araştırmacıya teslim edilmiştir. Öğrencilere toplam olarak 400 anket formu dağıtılmış, ancak bunların 352 adedi işleme alınabilmiştir. 48 adet anketin bir kısmı araştırmacıya ulaşmamış bir kısmı ise rastgele karalanmış olduğu için işleme konulamamıştır.

Araştırmada elde edilen veriler araştırmacı tarafından bilgisayara aktarılacak SPSS anket programı aracılığıyla verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir. Daha sonra değişkenlere göre analiz işlemleri yapılmıştır. Böylece sorular arasında ve verilen cevaplar arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

3.3. Ölçek Geliştirme

İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin bu liseleri tercih etme nedenlerini, beklentilerini ve beklentilerinin karşılanma olasılığını değerlendirmek için 3 farklı ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Buna göre, İmam Hatip Lisesini Tercih Etme Nedenleri Ölçeği (İHTÖ-14 madde), İmam Hatip Lisesi Beklenti Ölçeği (İHBÖ-15 madde) ve İmam Hatip Lisesi Beklenti Karşılanması Ölçeği (İHBKÖ-15 madde) oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçeklerin faktör yapısını belirlemek ya da nasıl bir faktör yapısı ortaya koyduğunu bulmak için ayrı ayrı 3 Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) gerçekleştirilmiştir. Faktör çözümlenmeleri (faktör sayılarına karar verme) 3

³⁸ Mehmet Emin Ay, *Eğitim ve Öğretim Açısından İlahiyat Fakültelerinde Rehberlik*, 2000, Bursa, s. 26.

ölçüte dayandırılarak gerçekleştirilmiştir: (1) öz değer (eigen value) 1 ve üzeri olması, (2) faktör yük değerlerinin .30 ve üzeri olması ve (3) Scree test ve kavramsal uygunluğun değerlendirilmesi³⁹

AFA, gözlenen ölçümlerin kovaryans ve varyans kaynaklarını ortaya çıkarma amacıyla kullanılan bir istatistik yöntemidir ve değişkenler arası ilişkilere dayalı olarak faktör ya da faktörleri keşfetmeyi amaçlar.⁴⁰ AFA'dan sonra ise, her bir ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, kuramsal olarak tanımlanmış gözlenen değişkenlerin, daha önceden kuramsal temele dayandırılarak oluşturulmuş örtük değişkenler altında yer alıp almadığının test edilmesi için kullanılan bir tekniktir.⁴¹

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, önerilen modelin veriye ne oranda uyum gösterdiğini belirlemek amacıyla çeşitli uyum ya da uygunluk indeksleri kullanılmaktadır. Uyum indeksleri, elde edilen verinin hipotetik modele uygunluğunu test edebilmesi açısından önemlidir (Meydan ve Şeşen, 2011). Bu çalışmada, yaygın olarak kullanılan χ^2 (Ki-kare), χ^2/sd , GFI (Goodness of Fit Index- Uyum İyiliği İndeksi), AGFI (Adjustment Goodness of Fit Index- Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi), CFI (Comparative Fit Index- Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) ve RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation-Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) uyum indeksleri kullanılmıştır. χ^2 değerleri geliştirilen model ile elde edilen verinin uyuşmadığını gösterir ve küçük ya da istatistiksel olarak anlamsız değerler iyi uyuma işaret etmektedir.⁴²

Ayrıca ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı (χ^2/sd) uyum ölçütü olarak kullanılabilen ve bu oranın 3'ten küçük olması iyi uyum; 5'e kadar olan değerler ise yeterli uyum göstergesi olarak kabul edilmektedir (Kelloway, 1998). Diğer uyum indekslerinden RMSEA değerinin 0.05'e eşit veya küçük olması, model ile veri arasında mükemmel uyum; 0.10'a kadar olan değerlerin ise kabul edilebilir bir uyuma işaret ettiğini göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000). GFI, AGFI ve CFI uyum indeksi değerlerinin artması uyum iyiliğinin göstergesidir. GFI, AGFI ve CFI değerlerinin 0.90 ve üzerinde olması iyi uyum göstergesi olarak kabul edilmektedir (Byrne 1998, Kline, 2005). İlerleyen bölümde AFA ve DFA'ya ilişkin

³⁹ Tabachnick ve Fidell 2001.

⁴⁰ Jöreskog ve Sörbom, 1993, Tabachnick ve Fidell, 2001

⁴¹ Bryant ve Yarnold, 1995, Fox, 1983

⁴² Şimşek, 2007

bulgular aktarılacaktır.

3.3.1. İmam Hatip Lisesini Tercih Etme Nedenleri Ölçeğinin (İHTÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular

Bu ölçek için oluşturulan 14 madde, varimaks eksen döndürme yöntemiyle, TBA ile incelenmiştir. İlk olarak, veri setinin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity Testi ile incelenmiştir. KMO katsayısının alt sınırının .60 olması; Barlett testi için ise p değerinin istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerektiği bildirilmektedir (Pullant, 2001). Değerler incelendiğinde, KMO değerinin .85 olarak bulunduğu ve Bartlett testi için anlamlı p değerinin ($\chi^2 = 1527.44$, $sd = 91$, $p < .001$) elde edildiği görülmüştür. Bu sonuçlar, örneklem büyüklüğünün faktör analizi uygulamak için yeterli olduğunu ve maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

İlk olarak, faktörlerin her bir değişken üzerinde açıkladığı ortak varyans olan communality değerleri incelenmiştir. Ortak varyans değeri, her bir maddenin katkısının ne kadar olduğunu gösterir ve bu değerin en az .50 olması ve 1'e yakın olması beklenmektedir. İHTÖ'nün maddelerinin ortak varyans değerleri incelendiğinde, 4. madde (.44), 7. madde (.38), 9. madde (.40) ve 10. maddenin (.35) değerlerinin beklenen düzeyden düşük olduğu görülmüştür. Daha sonra, bu maddeler faktör analizinden çıkarılarak, analiz 10 madde üzerinden tekrar edilmiştir. Benzer şekilde, KMO değeri (.84) ve Barlett testi sonucu ($\chi^2 = 1138.18$, $sd = 45$, $p < .001$) maddelerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir.

Analiz sonuçları, maddelerin öz değeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığını göstermiştir: 1. faktör (Madde 1, 3, 5, 8, 11 ve 15), 2. faktör (Madde 11, 12, 13, 14 ve 15) ve 3. faktör (Madde 2). 11. ve 15. maddelerin hem 1. faktör hem de 2. faktör altında yüklendiği görülmektedir. Bu 3 faktörün varyansın % 65.37'sini açıkladığı gözlenmiştir.

En uygun ve değerlendirilebilir/yorumlanabilir bir faktör yapısının belirlenmesi için, bu 10 madde 2 faktörlü yapıya zorlanarak, faktör analizi tekrar gerçekleştirilmiştir. Buna göre, 1, 3, 5, 8, 11, 14 ve 15. maddeler faktör 1 altında; 2, 12 ve 13. maddelerin 2. faktör altında yüklendiği görülmüştür. Bu 2 faktörün varyansın % 55.23'ünü açıkladığı ve madde içerikleri incelendiğinde yüklendikleri faktörler açısından daha yorumlanabilir olduğu gözlenmiştir. Son faktör analizine

ilişkin detaylı bilgiler (maddeler, ortalama ve standart sapma değerleri, faktör yükleri, ortak varyanslar, öz değerler, açıklanan varyans) Tablo 1’de verilmiştir.

2 faktör altında yüklenen maddeler tek tek incelendiğinde, 1. faktör altında toplanan maddelerin İmam Hatip Lisesini tercih etme nedenleri açısından kişisel nedenlerle ilişkili olduğu düşünülmüş ve 1. faktör “kişisel tercih nedenleri” olarak adlandırılmıştır. 2. faktör altında toplanan maddelerin ise daha çok çevresel nedenlerle ilişkili olduğu düşünülmüş ve bu faktör “çevresel tercih nedenleri olarak” adlandırılmıştır.

Her iki faktörün iç tutarlılık katsayısını belirlemek için güvenilirlik analizi (reliability analysis) gerçekleştirilmiştir. “Kişisel tercih nedenleri” faktörü için Cronbach alfa katsayısının .84 olarak, “çevresel tercih nedenleri” faktörü için .57 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. İHTÖ’nün Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Ort.	SS	1	2	Ortak Faktör Varyansı
1. Madde. İHL’yi kendim istediğim için tercih ettim.	2.48	1.54	.84		.710
3. Madde. İHL’yi dini bilgileri için tercih ettim.	2.17	1.35	.82		.678
8. Madde. Hem dinimi öğrenip hem meslek sahibi olabilmek için tercih ettim.	2.21	1.43	.79		.632
5. Madde. Kızlara/erkeklere en uygun okul olduğunu düşündüğüm için tercih ettim.	2.88	1.59	.70		.524
15. Madde. İHL mezunu kişilerin hayatından etkilendiğim için tercih ettim.	3.41	1.59	.61		.528
11. Madde. İHL’deki hocaların ve idarecilerin daha anlayışlı ve yardımsever olduklarını düşündüğüm için tercih ettim.	3.38	1.52	.56		.509
14. Madde. Bir İHL gezip görüp beğendiğim için tercih ettim.	4.09	1.21	.41		.551
12. Madde. Arkadaşlarım veya akrabalarım tavsiye ettiği için tercih ettim.	3.68	1.36		.75	.567
13. Madde. Öğretmenlerim tavsiye ettiği için tercih ettim.	3.93	1.32		.74	.570
2. Madde. İHL’yi ailem istediği için tercih ettim.	2.94	1.57		.44	.553
<i>Özdeğer</i>			<i>3.88</i>	<i>1.65</i>	
<i>Açıklanan varyans (%)</i>			<i>34.41</i>	<i>20.81</i>	
<i>İç tutarlılık katsayısı</i>			<i>.84</i>	<i>.57</i>	

Ort. = Ortalama, S = Standart Sapma.

İHTÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için yapılan DFA sonuçları, modifikasyon önerileri doğrultusunda yapılan hata ilişkilendirmeleriyle birlikte, ölçeğin iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermektedir [$\chi^2(22, N = 352) = 100.73, p < .05, \chi^2/sd = 4.58, CFI = .92, GFI = .93, AGFI = .86, RMSEA = .10$]. 2 örtük değişken (faktör) üzerinde tanımlanan 10 gözlenen değişkenin (ölçek maddeleri) tümünün anlamlı faktör yüklerine sahip olduğu görülmüştür.

3.3.2. İmam Hatip Lisesi Beklenti Ölçeğinin (İHBÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular

Bu ölçek için oluşturulan 15 maddeye ilişkin faktör yapısı, varimaks eksen döndürme yöntemiyle, AFA ile incelenmiştir. İlk olarak, veri setinin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity Testi ile incelenmiştir (Pullant, 2001). Değerler incelendiğinde, KMO değerinin .92 olarak bulunduğu ve Bartlett testi için anlamlı p değerinin ($\chi^2 = 3344.40, sd = 105, p < .001$) elde edildiği görülmüştür. Bu sonuçlar, örneklem büyüklüğünün faktör analizi uygulamak için yeterli olduğunu ve maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

İlk olarak, faktörlerin her bir değişken üzerinde açıkladığı ortak varyans olan communality değerleri incelenmiştir. Ortak varyans değeri, her bir maddenin katkısının ne kadar olduğunu gösterir ve bu değerin en az .50 olması ve 1'e yakın olması beklenmektedir. İHBÖ'nün maddelerinin ortak varyans değerleri incelendiğinde, 1. maddenin değerinin (.408) beklenen düzeyden düşük olduğu görülmüştür. Daha sonra, bu madde faktör analizinden çıkarılarak, analiz 14 madde üzerinden tekrar edilmiştir. Benzer şekilde, KMO değeri (.92) ve Bartlett testi sonucu ($\chi^2 = 3160.898, sd = 91, p < .001$) maddelerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir.

Analiz sonuçları, maddelerin öz değeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığını göstermiştir: 1. faktör (Madde 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8), 2. faktör (Madde 11, 12, 13, 14 ve 15) ve 3. faktör (Madde 9 ve 10). Bu 3 faktörün varyansın % 68.90'ını açıkladığı gözlenmiştir. Son faktör analizine ilişkin detaylı bilgiler (maddeler, ortalama ve standart sapma değerleri, faktör yükleri, ortak varyanslar, öz değerler, açıklanan varyans) Tablo 2'de verilmiştir.

3 faktör altında yüklenen maddeler tek tek incelendiğinde, 1. faktör altında toplanan maddelerin İmam Hatip Lisesinden beklentiler açısından dini beklentilerle ilişkili olduğu düşünülmüş ve bu nedenle 1. faktör “dini beklentiler” şeklinde adlandırılmıştır. 2. faktör altında toplanan maddelerin, daha çok eğitimle ilgili beklentilerle ilişkili olduğu düşünülmüş ve “eğitimsel beklentiler” olarak adlandırılmıştır. Son olarak, 3. faktöre yüklenen maddelerin ise, maddi beklentilerle ilişkili olduğu düşünülerek, bu faktör “maddi beklentiler” olarak adlandırılmıştır.

Bu 3 faktörün iç tutarlılık katsayısını hesaplamak için güvenilirlik analizi (reliability analysis) gerçekleştirilmiştir. “Dini beklentiler” faktörü için Cronbach alfa katsayısının .91 olarak, “eğitimsel beklentiler” faktörü için .84 olarak ve “maddi beklentiler” faktörü için ise .71 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. İHBÖ’nün Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Ort.	SS	1	2	3	Ortak Faktör Varyansı
20. Madde. Fıkhi bilgileri öğrenmeliyim.	1.54	.95	.85			.814
19. Madde. Hadisleri öğrenmeliyim.	1.54	.94	.85			.808
18. Madde. Namaza başlamalı ve devamlı kılmalıyım.	1.50	1.00	.79			.707
22. Madde. Ahlakımı güzelleştirmeliyim.	1.62	1.12	.78			.742
21. Madde. Kur’an-ı Kerim’i anlayabilmeliyim.	1.48	.94	.75			.699
17. Madde. Kur’an-ı Kerim’i kurallarına uygun bir şekilde okuyabilmeliyim.	1.54	.96	.72			.628
23. Madde. Din âlimi olmalıyım.	2.34	1.43	.50			.524
28. Madde. İlahiyat okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı.	1.84	1.26		.85		.817
27. Madde. Okulda dini açıdan sosyal etkinlikler olmalı.	1.78	1.22		.76		.737
29. Madde. Farklı bölümler okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı.	1.75	1.23		.69		.615
30. Madde. Okulda rahat bir şekilde abdestimi alacak ve namazımı kılacak mekanlar olmalı.	1.56	1.08		.53		.574
26. Madde. Öğretmenlerim dindar olmalı.	2.02	1.34		.51		.533
25. Madde. Pansiyondan yararlanmalıyım.	3.04	1.56			.86	.746
24. Madde. İHL’de burs imkânı bulmalıyım, maddi sıkıntı çekmemeliyim	2.60	1.52			.77	.702
<i>Özdeğer</i>			<i>7.25</i>	<i>1.37</i>	<i>1.02</i>	
<i>Açıklanan varyans (%)</i>			<i>33.58</i>	<i>20.49</i>	<i>14.82</i>	

İHBÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için yapılan DFA sonuçları, modifikasyon önerileri doğrultusunda yapılan hata ilişkilendirmeleriyle birlikte, ölçeğin iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermektedir [χ^2 (71, $N = 352$) = 228.17, $p < .05$, $\chi^2/sd = 3.21$, CFI = .95, GFI = .91, AGFI = .87, RMSEA = .08]. 3 örtük değişken (faktör) üzerinde tanımlanan 10 gözlenen değişkenin (ölçek maddeleri) tümünün anlamlı faktör yüklerine sahip olduğu görülmüştür.

3.3.3. İmam Hatip Lisesi Beklenti Karşılanması Ölçeğinin (İHBKÖ) Faktör Yapısına İlişkin Bulgular

Bu ölçek için oluşturulan 15 maddeye ilişkin faktör yapısı, varimaks eksen döndürme yöntemiyle, AFA ile incelenmiştir. İlk olarak, veri setinin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity Testi ile incelenmiştir (Pullant, 2001). Değerler incelendiğinde, KMO değerinin .89 olarak bulunduğu ve Bartlett testi için anlamlı p değerinin ($\chi^2 = 2122.547$, $sd = 105$, $p < .001$) elde edildiği görülmüştür. Bu sonuçlar, örneklem büyüklüğünün faktör analizi uygulamak için yeterli olduğunu ve maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

İlk olarak, faktörlerin her bir değişken üzerinde açıkladığı ortak varyans olan communality değerleri incelenmiştir. Ortak varyans değeri, her bir maddenin katkısının ne kadar olduğunu gösterir ve bu değerin en az .50 olması ve 1'e yakın olması beklenmektedir. İHBKÖ'nün maddelerinin ortak varyans değerleri incelendiğinde, 1. madde (.48) ve 6. maddenin (.46) değerinin beklenen düzeyden düşük olduğu görülmüştür. Daha sonra, bu maddeler faktör analizinden çıkarılarak, analiz 13 madde üzerinden tekrar edilmiştir. Benzer şekilde, KMO değeri (.87) ve Bartlett testi sonucu ($\chi^2 = 1803.672$, $sd = 78$, $p < .001$) maddelerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir.

Analiz sonuçları, maddelerin öz değeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığını göstermiştir: 1. faktör (Madde 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8), 2. faktör (Madde 11, 12, 13, 14 ve 15) ve 3. faktör (Madde 9 ve 10). Bu 3 faktörün varyansın % 62.25'ini açıkladığı gözlenmiştir. Son faktör analizine ilişkin detaylı bilgiler (maddeler, ortalama ve standart sapma değerleri, faktör yükleri, ortak varyanslar, öz değerler,

açıklanan varyans) Tablo 3’te verilmiştir.

3 faktör altında yüklenen maddeler tek tek incelendiğinde, 1. faktör altında toplanan maddelerin İmam Hatip Lisesinden beklentilerin karşılanması açısından dini beklentilerin karşılanmasıyla ilişkili olduğu düşünülmüş ve bu nedenle 1. faktör “dini beklentilerin karşılanması” şeklinde adlandırılmıştır. 2. faktör altında toplanan maddelerin, daha çok eğitimle ilgili beklentilerin karşılanmasıyla ilişkili olduğu düşünülmüş ve “eğitimsel beklentilerin karşılanması” olarak adlandırılmıştır. Son olarak, 3. faktöre yüklenen maddelerin ise, maddi beklentilerin karşılanmasıyla ilişkili olduğu düşünülerek, bu faktör “maddi beklentilerin karşılanması” olarak adlandırılmıştır.

Bu 3 faktörün iç tutarlılık katsayısını hesaplamak için güvenilirlik analizi (reliability analysis) gerçekleştirilmiştir. “Dini beklentilerin karşılanması” faktörü için Cronbach alfa katsayısının .85 olarak, “eğitimsel beklentilerin karşılanması” faktörü için .77 olarak ve “maddi beklentilerin karşılanması” faktörü için ise .80 olarak bulunmuştur.

İHBKÖ’nün yapı geçerliliğini test etmek için yapılan DFA sonuçları, modifikasyon önerileri doğrultusunda yapılan hata ilişkilendirmeleriyle birlikte, ölçeğin iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermektedir [$\chi^2 (71, N = 352) = 246.42, p < .05, \chi^2/sd = 3.47, CFI = .91, GFI = .91, AGFI = .86, RMSEA = .08$]. 3 örtük değişken (faktör) üzerinde tanımlanan 10 gözlenen değişkenin (ölçek maddeleri) tümünün anlamlı faktör yüklerine sahip olduğu görülmüştür

Tablo 3. İHBKÖ'nün Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Ort.	SS	1	2	3	Ortak Faktör Varyansı
34. Madde. Hadisleri öğrendim.	2.42	1.27	.82			.723
33. Madde. Namaza başladım ve devamlı kılıyorum.	2.37	1.39	.79			.626
35. Madde. Fıkhi bilgileri öğrendim.	2.32	1.28	.80			.658
32. Madde. Kur'an-ı Kerim'i kurallarına uygun bir şekilde okuyabiliyorum.	2.49	1.36	.74			.593
37. Madde. Ahlakım güzelleşti.	2.21	1.36	.61			.535
38. Madde. Bir din âlimi kadar dini bilgim olduğunu düşünüyorum.	3.67	1.31	.44			.654
41. Madde. Öğretmenlerim dindar.	2.98	1.44		.75		.640
45. Madde. Okulda rahat bir şekilde abdest alacak ve namaz kılacak mekânlar var.	2.73	1.64		.73		.603
42. Madde. Okulda dini anlamda sosyal etkinlikler yapılıyor.	3.28	1.50		.60		.561
44. Madde. Farklı bölümlere yönelik sınıflar var.	3.80	1.46		.45		.550
43. Madde. İlahiyat okumak isteyenlere yönelik sınıflar var.	3.92	1.37		.37		.537
39. Madde. Burs imkânı buldum maddi sıkıntı çekmedim.	4.09	1.21			.83	.719
40. Madde. Pansiyondan yararlandım.	4.10	1.29			.81	.694
<i>Özdeğer</i>			<i>5.02</i>	<i>1.05</i>	<i>2.02</i>	
<i>Açıklanan varyans (%)</i>			<i>24.185</i>	<i>15.84</i>	<i>22.23</i>	
<i>İç tutarlılık katsayısı</i>			<i>.85</i>	<i>.77</i>	<i>.80</i>	

Ort. = Ortalama, S = Standart Sapma.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İmam hatip lisesi öğrencilerinin bu okulu tercih nedenlerini ve beklentilerini çeşitli açılardan ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada, öncelikle öğrencilerin tercih nedenleri ile ilgili olabileceği düşünülen bazı değişkenlere ilişkin sorular sorulmuştur. Bu çerçevede aşağıda onların cinsiyetleri, sınıfları, anne-babalarının eğitim durumu, çalışma durumu, ailenin aylık geliri, ikamet ettiği yer, okuyan kardeş sayısı vb. konularına ilişkin bulgular ortaya konmuştur.

Öğrencilerin Cinsiyetleri

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan sorulardan ilki onların cinsiyet durumu ile ilgilidir. Aşağıda buna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Cinsiyetleri

Cinsiyet					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	Kız	156	44,3	44,3	44,3
	Erkek	196	55,7	55,7	100,0
	Total	352	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan öğrencilerin %55,7 sini erkek öğrenciler, %44,3 ünü kız öğrenciler oluşturmaktadır. Okul idaresinden alınan bilgilere göre, araştırmanın yapıldığı 2014-2015 eğitim-öğretim dönemi itibariyle, Ömer Özmimar Erkek Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde toplam 1213 öğrenci öğrenim görmektedir. Hayri Akınal Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde ise toplam 1134 öğrenci öğrenim görmektedir. Bunlardan 142 si erkek 994 ü kızdır. Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde 700 kız öğrenci öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflar

Tablo 5. Öğrencilerin Sınıfları

Sınıf				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
10	158	44,9	45,4	45,4
11	98	27,8	28,2	73,6
12	90	25,6	25,9	99,4
13	2	,6	,6	100,0
Total	348	98,9	100,0	
System	4	1,1		
Total		352	100,0	

Tabloda da görüleceği üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %45 i 10.sınıf, yaklaşık %28 i 11. Sınıf, yaklaşık % 26 sı 12.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya 10., 11. ve 12. Sınıflardan belli oranda öğrenci dahil edilmeye çalışılmıştır. Ancak, idari güçlükler, sınıflardaki öğrenci sayılarının yetersizliği vb. nedenlerden dolayı bu tam olarak gerçekleştirilememiştir.

Araştırmaya 9. Sınıflar dahil edilmemiştir. Tercih nedeni, beklentiler ve beklentilerin gerçekleşmesi ile ilgili sorulan sorulara diğer sınıflardaki öğrencilerin vereceği cevapların araştırmanın verilerinin daha sağlıklı ışık tutacağı düşünülmüştür.

Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimleri

Tablo 6. Öğrenci Yeleşim Yeri

Yerleşim Yeri					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	köy	36	10,2	10,2	10,2
	şehir	316	89,8	89,8	100
	Total	352	100	100	

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 10 u kırsal kesimde, yaklaşık %90 ı da şehir merkezinde yaşamaktadır. Bunun sebeplerinden birisinin anket yapılan İmam

Hatiplerin şehir merkezinde olmasından dolayı kırsal kesimdeki öğrenciler bu okulları ulaşım ve pansiyon imkanlarının kısıtlı olmasından dolayı tercih etmemiş olma ihtimalleri yüksektir. Öğrenciler daha çok kendi yerleşim yerlerini yakın okullar olduğu için tercih etmişlerdir

Anne-Baba Mesleği/Çalışma-Eğitim Durumu

Tablo 7. Öğrenci Anne Mesleği

Anne Meslek					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	ev hanımı	335	95,2	96,0	96,0
	memur	6	1,7	1,7	97,7
	işçi	8	2,3	2,3	100,0
	Total	349	99,1	100,0	
Missing	System	3	,9		
Total		352	100,0		

Tablo 8. Öğrenci Anne Eğitimi

Anne Eğitim					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	Okur yazar değil	57	16,2	16,3	16,3
	Okur yazar	45	12,8	12,9	29,1
	İlkokul	151	42,9	43,1	72,3
	Ortaokul	54	15,3	15,4	87,7
	Lise	33	9,4	9,4	97,1
	Üniversite	10	2,8	2,9	100,0
	Total	350	99,4	100,0	
Missing	System	2	,6		
Total		352	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamına yakını, annelerinin mesleğiyle ilgili soruda “ev hanımı” seçeneğini işaretlemiştir. Buradan anlaşıldığına göre, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin geldikleri aile çevresinde annelerin çalışma

durumu yok denecek kadar azdır. Genel itibariyle onların anneleri, , “ev hanımı” olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

Annelerin eğitim durumu ise yaklaşık %43 ilkokul, %16,2 okuryazar değil, yaklaşık %13 ise okuryazar değil. Buradan anlaşılıyor ki annelerin eğitim seviyesinin düşük olması onların ev hanımı olarak yaşamasında büyük rol oynamaktadır.

Tablo 9. Öğrenci Baba Mesleği

Baba Meslek					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	Serbest	94	26,7	27,2	27,2
	Memur	56	15,9	16,2	43,4
	İşçi	113	32,1	32,7	76,0
	Emekli	29	8,2	8,4	84,4
	Esnaf	54	15,3	15,6	100,0
	Total	346	98,3	100,0	
Missing	System	6	1,7		
Total		352	100,0		

Tablo 10. Öğrenci Baba Eğitimi

Baba Eğitim					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	Okur yazar değil	8	2,3	2,3	2,3
	Okur yazar	19	5,4	5,4	7,7
	İlkokul	130	36,9	36,9	44,6
	Ortaokul	84	23,9	23,9	68,5
	Lise	61	17,3	17,3	85,8
	Üniversite	50	14,2	14,2	100,0
	Total	352	100,0	100,0	

Babalarının meslekleri ise çoğunluk olarak işçi ve serbest meslektir. Esnaf ve memur olanların sayısı da yaklaşık %16 lardadır. Baba eğitim durumları yaklaşık %40 ilkokul, %24 ortaokul, %17 lise, %14,2 üniversite mezunudur. Anne babaların eğitim düzeyini gösteren tablo ile bu durum karşılaştırıldığı zaman görülüyor ki;

babaların eğitim seviyesinin çoğunlukla lise düzeyinin altında olması onları işçi ve serbest meslek alanlarına yöneltmiştir.

Ailenin Aylık Gelir Durumu

Tablo 11. Aylık Gelir Durumu

Aile Geliri					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	0-500	27	7,7	7,8	7,8
	501-1000	103	29,3	29,9	37,8
	1001-1500	90	25,6	26,2	64,0
	1501-2000	43	12,2	12,5	76,5
	2001-2500	46	13,1	13,4	89,8
	2501-3000	24	6,8	7,0	96,8
	3000'den fazla	11	3,1	3,2	100,0
	Total	344	97,7	100,0	
Missing	System	8	2,3		
Total		352	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık geliri çoğunluk olarak 500-1000, 1001-1500 tl arasındadır. Bu da İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin maddi durumlarının genel anlamda düşük seviyede olduğunun göstergesidir.

Okuyan Kardeş Sayısı

Tablo 12. Okuyan Kardeş Sayısı

Okuyan Kardeş					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Geçerli	0	50	14,2	15,0	15,0
	1	36	10,2	10,8	25,8
	2	64	18,2	19,2	45,0
	3	90	25,6	27,0	72,1
	4	61	17,3	18,3	90,4
	5	27	7,7	8,1	98,5
	6	3	,9	,9	99,4
	7	2	,6	,6	100,0
	Total	333	94,6	100,0	
Missing	System	19	5,4		
Total		352	100,0		

Araştırmaya katılan İmam Hatip öğrencilerinin okuyan kardeş sayıları çoğunluk olarak 2 ile 4 arasındadır.

4.2. İmam Hatip Lisesini Tercih Nedenleri İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Kişisel Tercih Nedenleri

Bu başlık altında öğrencilere 8 soru sorulmuştur bu sorularla öğrencilerin kişisel olarak hangi nedenlerle bu okulu tercih ettikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ergenlik çağına gelmiş ve kendisine bir hedef belirlemek durumunda olan öğrencilerin bu yaşlardaki yapacağı en önemli tercih gideceği liseyi seçmesidir. Bundan dolayı bu liseyi seçerken onların hangi amaçlarla seçmiş olabileceğini ifade edeceği düşünülen 8 soruya cevap vermeleri istenmiştir. Böylelikle onların kişisel olarak hangi nedenlerden ötürü bu okulu tercih ettikleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu 8 soru aşağıdaki sorulardır.

Tablo 13. Tercih Nedenleri Anket Soruları

İMAM HATİP LİSESİNİ TERCİH NEDENLERİM	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	Cevapsız
Kişisel nedenler						
İHL'ni kendim istediğim için tercih ettim						
İHL'ni dini bilgileri için tercih ettim						
Kızlara en uygun okul olduğunu düşündüğüm için tercih ettim						
Erkeklerle en uygun okul olduğunu düşündüğüm için tercih ettim						
Hem dinimi öğrenip hem meslek sahibi olabilmek için tercih ettim						
İHL deki hocaların ve idarecilerin daha anlayışlı ve yardımsever olduklarını düşündüğüm için tercih ettim						
Bir İHL gezip görüp beğendiğim için tercih ettim						
İHL mezunu kişilerin hayatından etkilendiğim için tercih ettim						

Tablo 14. İHL'ni Kendim İsteddiğim İçin Tercih Ettim

İHL'ni kendim istediğim için tercih ettim							Total
	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00		
SINIF	10,00	39,6%	20,8%	11,3%	10,7%	17,6%	100,0%
	11,00	36,1%	17,5%	15,5%	9,3%	21,6%	100,0%
	12,00	48,4%	13,2%	11,0%	8,8%	18,7%	100,0%
Total	40,9%	17,9%	12,4%	9,8%	19,0%	100,0%	

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 41 İmam Hatip Lisesini kendi isteğiyle tercih etmiştir. Sorumuzun iki olumlu seceneğininide işaretleyenlerin toplamına bakacak olursak bu oran yaklaşık %60 olmaktadır.

Bu da bize gösteriyorki İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin çoğu kimsenin baksı ve isteği olmadan bu okulda okumayı kendi iradeleriyle tercih etmişlerdir. Bu tablodaki verilere göre diğer sınıflara oranlara 12. Sınıflar bu soruya olumlu yanıt vermişlerdir.

Çapraz tablo analizine baktığımızda (tablo 42) bu soruya olumlu yönde cevap verenlerin çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Bu da bize gösteriyor ki kız öğrenciler imam lisesinde okumayı daha çok tercih ediyorlar

Tablo 15. İHL'ni Dini Bilgileri İçin Tercih Ettim

İHL'ni dini bilgileri için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	46,5%	24,5%	15,5%	4,5%	9,0%	100,0%
	11,00	36,5%	29,2%	6,2%	12,5%	15,6%	100,0%
	12,00	43,6%	28,7%	11,7%	2,1%	13,8%	100,0%
Total		42,9%	27,0%	11,9%	6,1%	12,2%	100,0%

Araştırmaya katulan öğrencilerin yaklaşık % 70 İmam Hatip Lisesinde okumayı dini bilgileri öğrenmek için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu da bize gösteriyorki öğrenciler dini bilgileri öğrenmeyi kendileri için bir ihtiyaç olarak görüyorlar ve bu ihtiyacı giderebilmek için imam lisesini tercih etmişlerdir.

Tablo 16. Kızlara/ Erkeklerle En Uygun Okul Olduğunu Düşündüğüm İçin Tercih Ettim

Kızlara/ Erkeklerle en uygun okul olduğunu düşündüğüm için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	24,3%	10,3%	16,9%	9,6%	39,0%	100,0%
	11,00	22,6%	10,8%	7,5%	20,4%	38,7%	100,0%
	12,00	18,8%	15,3%	12,9%	12,9%	40,0%	100,0%
Total		22,3%	11,8%	13,1%	13,7%	39,2%	100,0%

Öğrencilere kız veya erkek olarak kendilerine uygun olduğunu düşündükleri için mi bu okulu tercih ettikleri sorulduğunda çoğunluk olarak (yaklaşık % 53) bu soruyu olumsuz yönde cevaplamışlardır.

Ancak asımsammayacak bir çoğunlukta (% 34) kendi cinsiyetlerine uygun okul olduğunu düşündükleri için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlardan

anlaşılyorki İmam Hatip Lisesini tercih nedenleri arasında cinsiyet faktörünün rolü vardır. Ancak tahmin edilen kadar ön planda değildir.

Tablo 17. Hem Dinimi Öğrenip Hem Meslek Sahibi Olabilmek İçin Tercih Ettim

Hem dinimi öğrenip hem meslek sahibi olabilmek için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	49,1%	27,0%	10,1%	6,3%	7,5%	100,0%
	11,00	37,9%	18,9%	8,4%	12,6%	22,1%	100,0%
	12,00	50,0%	20,0%	4,4%	11,1%	14,4%	100,0%
Total		46,2%	23,0%	8,1%	9,3%	13,4%	100,0%

Bilindiği üzere lise dönemi öğrencilerin ilerdeki meslek seçimlerinde önemli rol oynamaktadır. İmam hatip lisesinde bir meslek lisesi olarak değerlendirilmesi ve mezuniyet durumunda iş imkanının yüksek olması dolayısıyla tercih edilen bir lisedir.

Bu nednele öğrencilere bu yönde sorunlan “Hem dinimi öğrenip hem meslek sahibi olabilmek için tercih ettim” sorusuna öğrencilerin yaklaşık % 69 ‘u olumlu yönde cevap vermişlerdir

Buradan anlaşılıyorki öğrenciler meslek sahibi olmak için lise tercih ederken dinlerininide öğrenmeyide bir ihtiyaç olarak görüp bu konuda ihmal etmek istemiyorlar zamanların çoğu okulda geçen öğrenciler dinlerini öğrenmek konusunda vakit ayıramıyacaklarını düşünmüş olacaklarki hem meslek sahibi olup hemde dini bilgileri öğreten bir okulu avantaj olarak görüp tercih etmişlerdir.

Tablo 18. İHL Deki Hocaların Ve İdarecilerin Daha Anlayışlı Ve Yardımsever Olduklarını Düşündüğüm İçin Tercih Ettim

İHL deki hocaların ve idarecilerin daha anlayışlı ve yardımsever olduklarını düşündüğüm için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	21,0%	19,7%	15,3%	11,5%	32,5%	100,0%
	11,00	21,6%	9,3%	15,5%	17,5%	36,1%	100,0%
	12,00	6,7%	18,9%	8,9%	20,0%	45,6%	100,0%
Total		17,4%	16,6%	13,7%	15,4%	36,9%	100,0%

Bu soruya öğrencilerin yaklaşık % 52 si olumsuz yönde cevap vermişlerdir.bu durum gösteriyorki onlar ya şuan ki mevcut idareden menun degiller yada onların İmam Hatip Lisesini tercih etmesinde idarecilerin anlayışlı olup olmaması önemli bir etken değildir

Ancak azımsanmayacak bir çoğunlukta (%34) olumlu yönde cevap vermiştir. Bunuda gözardı etmemek gerekir.

Tablo 19. Bir İHL Gezip Görüp Beğendiğim İçin Tercih Ettim

Bir İHL gezip görüp beğendiğim için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	6,4%	10,8%	9,6%	21,0%	52,2%	100,0%
	11,00	11,5%	2,1%	13,5%	27,1%	45,8%	100,0%
	12,00	1,1%	7,8%	3,3%	27,8%	60,0%	100,0%
Total		6,4%	7,6%	9,0%	24,5%	52,5%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin nerdeyse %76 sı “Bir İHL gezip görüp beğendiğim için tercih ettim” sorusunu olumsuz cevaplamıştır. Buda bize gösteriyorki öğrenciler okul terciHLerini yaparken o kadar bilinçli ve idealist hareket etmemişler ve gidecekleri tarzdaki okulları gezip görmemişlerdir.

Tablo 20. İHL Mezunu Kişilerin Hayatından Etkilendiğim İçin Tercih Ettim

İHL mezunu kişilerin hayatından etkilendiğim için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	26,1%	15,9%	10,2%	12,1%	35,7%	100,0%
	11,00	17,5%	14,4%	9,3%	14,4%	44,3%	100,0%
	12,00	16,5%	7,7%	9,9%	20,9%	45,1%	100,0%
Total		21,2%	13,3%	9,9%	15,1%	40,6%	100,0%

Öğrencilerin % 55 imam lisesini tercih ederken İmam Hatip Lisesi mezunu kişilerin hayatından etkilendikleri için tercih etmemişlerdir

Ancak 10 sınıfın %42 si bu soruya olumlu cevap vermişlerdir. Bu durumda son dönemde İmam Hatip Lisesi mezunu kişilerin yavaş yavaş daha çok tanınarak ön

plana çıkmış olmasının etkisi muhtemeldir.

İmam hatip lisesi mezunu kişilerin önemli makamlarda yer alması genç neslin bu okulaları tercih etmelerinde etkili olmaya başlamıştır.

ÇEVRESEL TERCİH NEDENLERİ

Öğrecilere lise tercih ederken tevreninde önemli bir faktör olduğu düşünülerek çevrelerinden etkilenebilecekleri düşünülen 3 soru sorulmuştur bu doğrultuda tercih nedneleri arasında çevresel nednelerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 21. Öğretmenlerim Tavsiye Ettiği İçin Tercih Ettim

Öğretmenlerim tavsiye ettiği için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	12,1%	8,9%	10,8%	21,0%	47,1%	100,0%
	11,00	9,5%	11,6%	8,4%	21,1%	49,5%	100,0%
	12,00	4,4%	6,6%	9,9%	26,4%	52,7%	100,0%
Total		9,3%	9,0%	9,9%	22,4%	49,3%	100,0%

Öğrencilerin %71 bu soruyu olumsuz yönde cevaplamıştır. Diğer sınıflara oranla 10. sınıflar bu soruyu daha olumlu cevaplamışlardır. Buda yeni nesilin gitgide okullarını en azından öğretmenlerine sorarak tercih ettiklerini bize gösteriyor

Tablo 22. İHL' ni Ailem İsteddiği İçin Tercih Ettim

İHL' ni ailem istediği için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	29,9%	22,3%	8,3%	17,8%	21,7%	100,0%
	11,00	23,7%	18,6%	5,2%	19,6%	33,0%	100,0%
	12,00	22,6%	28,0%	11,8%	10,8%	26,9%	100,0%
Total		26,2%	22,8%	8,4%	16,4%	26,2%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 49 u İmam Hatip Lisesine ailelerinin istekleriyle gelmişleridir. Daha önce sorulan soruda (İHL'ni kendim istediğim için tercih ettim) öğrenciler kendi istekleriyle imam lisesine geldiklerini belirtmişlerdi.buradan anlaşılıyor ki onların kendi terciHLerini aileleride destekliyor

veya aileriyle aynı düşünceleri paylaşıyorlar

Tablo 23. Arkadaşlarım Veya Akrabalarım Tavsiye Ettiği İçin Tercih Ettim

Arkadaşlarım veya akrabalarım tavsiye ettiği için tercih ettim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	12,7%	14,6%	13,4%	17,8%	41,4%	100,0%
	11,00	10,3%	13,4%	21,6%	19,6%	35,1%	100,0%
	12,00	3,4%	14,8%	10,2%	25,0%	46,6%	100,0%
Total		9,6%	14,3%	14,9%	20,2%	40,9%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 61.1 i bu soruya olumsuz cevap vermişlerdir. Demek ki bu okulu tercih süreçlerinde akraba ve arkadaş çevresi onlar için etkili bir yere sahip değildir.

Öğrencilerin tercih nedenleri ile ilgili sorulara verdiği cevaplardan şu sonuçlar çıkmaktadır:

Öğrenciler İHL'ni kendi istekleriyle seçmişlerdir. Öğrencilerin İHL'ni tercih etmesinde cinsiyet faktörünün rolü vardır. Özellikle kız öğrenciler İHL'nde okumayı daha çok tercih etmişlerdir. Öğrenciler İHL'ni dini bilgileri öğrenip aynı zamanda meslek sahibi de olabilmek için tercih etmişlerdir.

İHL'deki hoca ve idarecilerin anlayışlı ve yardımsever olma düşüncesi öğrencilerin İHL tercih etmesinde çok etkili bir faktör değildir. Öğrenciler İHL tercihlerini bir İHL gezip, görüp beğenmeden, bir araştırma yapmadan yapmışlardır.

Öğrenciler İHL'ni, İHL mezunu kişilerin hayatlarından etkilendikleri için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin aile, akraba ve okul çevresindeki kişilerin İHL tercih etmelerinde etkisi çok azdır.

4.3. İmam Hatip Lisesinden Beklentiler İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 24. Beklentiler Anket Soruları

BEKLENTİLERİM	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Karasızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	Cevapsız
Dini beklentiler						
17. Kur'an-ı Kerim'i kurallarına uygun bir şekilde okuyabilmeliyim						
18. Namaza başlamalı ve devamlı kılmalıyım						
19. Hadisleri öğrenmeliyim						
20. Fıkhi bilgileri öğrenmeliyim						
21. Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmeliyim						
22. Ahlakımı güzelleştirmeliyim						
23. Din âlimi olmalıyım						
Maddi beklentiler						
24. İHL'nde burs imkânı bulmalıyım, maddi sıkıntı çekmemeliyim						
25. Pansiyondan yararlanmalıyım						
Eğitimsel beklentiler						
26. Öğretmenlerim dindar olmalı						
27. Okulda dini açıdan sosyal etkinlikler olmalı						
28. İlahiyat okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı						
29. Farklı bölümler okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı						
30. Okulda rahat bir şekilde abdestimi alacak ve namazımı kılacak mekânlar olmalı						

DİNİ BEKLENTİLER

Bilindiği üzere İmam Hatip Lisesi diğer liselere nazaran dini yönü ağırlıklı olan bir okuldur bunu için öğrencilere bu başlık altında dini yönde beklentilerini tespit etmek amacıyla 7 soru sorulmuştur.

Tablo 25. Kur'an-ı Kerim'i Kurallarına Uygun Bir Şekilde Okuyabilmeliyim

Kur'an-ı Kerim'i kurallarına uygun bir şekilde okuyabilmeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	69,6%	22,2%	5,1%	1,3%	1,9%	100,0%
	11,00	62,5%	21,9%	7,3%	2,1%	6,2%	100,0%
	12,00	63,4%	28,0%	1,1%	2,2%	5,4%	100,0%
Total		66,0%	23,6%	4,6%	1,7%	4,0%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %90 'nın kuranı doğru okumak yönünde beklentisi vardır. Buda bize gösteriyorki onlar bu okula kuranı doğru okuyabilmek amacıyla gelmişlerdir.

Tablo 26. Namaza Başlamalı Ve Devamlı Kılmalıyım

Namaza başlamalı ve devamlı kılmalıyım							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	75,0%	15,4%	6,4%	0,6%	2,6%	100,0%
	11,00	70,1%	18,6%	3,1%		8,2%	100,0%
	12,00	66,7%	23,7%		3,2%	6,5%	100,0%
Total		71,4%	18,5%	3,8%	1,2%	5,2%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı İmam Hatip Lisesine gelirken namaza başlamayı ve devamlı kılmayı bekleyerek gelmişlerdir.

Tablo 27. Hadisleri Öğrenmeliyim

Hadisleri öğrenmeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	70,3%	20,9%	5,7%	1,3%	1,9%	100,0%
	11,00	66,3%	18,4%	10,2%	2,0%	3,1%	100,0%
	12,00	59,1%	30,1%	2,2%	2,2%	6,5%	100,0%
Total		66,2%	22,6%	6,0%	1,7%	3,4%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 89 u peygamber (s.a.s) hadisi şeriflerini öğrenmeyi ümit ederek İmam Hatip Lisesine gelmişlerdir.

Tablo 28. Fıkhi Bilgileri Öğrenmeliyim

Fıkhi bilgileri öğrenmeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	70,9%	21,5%	3,8%	1,9%	1,9%	100,0%
	11,00	67,3%	16,3%	11,2%	1,0%	4,1%	100,0%
	12,00	58,1%	30,1%	3,2%	2,2%	6,5%	100,0%
Total		66,5%	22,3%	5,7%	1,7%	3,7%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %91 i fıkhi bilgileri öğrenmek amacıyla İmam Hatip Lisesine gelmişlerdir.

Tablo 29. Kur'an-I Kerim'i Anlayabilmeliyim

Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	72,8%	22,2%	1,9%		3,2%	100,0%
	11,00	69,8%	16,7%	8,3%	2,1%	3,1%	100,0%
	12,00	66,0%	24,5%		2,1%	7,4%	100,0%
Total		70,1%	21,3%	3,2%	1,1%	4,3%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %91 i kuranı kerimi anlamak beklentisi ile İmam Hatip Lisesine gelmişlerdir

Tablo 30. Ahlakımı Güzelleştirmeliyim

Ahlakımı güzelleştirmeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	70,9%	18,4%	2,5%	2,5%	5,7%	100,0%
	11,00	63,3%	18,4%	8,2%	3,1%	7,1%	100,0%
	12,00	64,5%	23,7%	1,1%	3,2%	7,5%	100,0%
Total		67,0%	19,8%	3,7%	2,9%	6,6%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %88 i imam lisesine gelerek ahlaklarının güzelleşmesini beklemişlerdir

Tablo 31. Din Âlimi Olmalıyım

Din âlimi olmalıyım							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	40,8%	22,9%	21,7%	3,2%	11,5%	100,0%
	11,00	38,5%	16,7%	16,7%	12,5%	15,6%	100,0%
	12,00	48,9%	12,2%	10,0%	10,0%	18,9%	100,0%
Total		42,3%	18,4%	17,2%	7,6%	14,6%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60,7 si din alimi olacak kadar bilgili olmalıyım seçeneğini olumlu yönde cevaplamışlardır.

MADDİ BEKLENTİLER

Tablo 32. İHL 'nde Burs İmkânı Bulmalıyım, Maddi Sıkıntı Çekmemeliyim

İHL'nde burs imkânı bulmalıyım, maddi sıkıntı çekmemeliyim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	42,0%	17,2%	19,1%	5,7%	15,9%	100,0%
	11,00	31,6%	21,1%	11,6%	10,5%	25,3%	100,0%
	12,00	31,1%	14,4%	16,7%	15,6%	22,2%	100,0%
Total		36,3%	17,5%	16,4%	9,6%	20,2%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %52,8 i burs imaknı bulmalıyım olumlu cevaplamışlardır.

Çapraz tablo analizine bakılınca bu soruyu olumlu yönde cevaplayan öğrencilerin çoğu maddi geliri düşük olanlardır. Olumsuz cevaplayanlar ise addi geliri yüksek olanlardır.

Tablo 33. Pansiyondan Yararlanmalıyım

Pansiyondan yararlanmalıyım							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	34,8%	14,2%	18,1%	12,9%	20,0%	100,0%
	11,00	23,2%	14,7%	14,7%	13,7%	33,7%	100,0%
	12,00	14,4%	20,0%	10,0%	13,3%	42,2%	100,0%
Total		26,2%	15,9%	15,0%	13,2%	29,7%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42 si pansiyonlardan yararlanmalıyım sorusunu olumlu cevaplarırken yaklaşık % 43 ü olumsuz cevaplamıştır. Bunun nedeni kişisel bilgilere bakıldığında anlaşılmaktadır. Ailesi daha çok şehir merkezinde oturan olumsuz, ailesinde kırsal kesimde oturanlarda olumlu cevaplamışlardır. Gaziantep'teki zor ulaşım şartları dikkate alındığında bu durum olağan gelmektedir.

EĞİTİMSEL BEKLENTİLER

Bu bölümde öğrencilere 5 madde sunulmuş ve uygun seçenekleri işaretlenmeleri istenmiştir.

Tablo 34. Öğretmenlerim Dindar Olmalı

Öğretmenlerim dindar olmalı							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	56,2%	22,9%	10,5%	2,6%	7,8%	100,0%
	11,00	47,9%	21,3%	9,6%	7,4%	13,8%	100,0%
	12,00	48,4%	22,6%	7,5%	6,5%	15,1%	100,0%
Total		51,8%	22,4%	9,4%	5,0%	11,5%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %74 ü bu okulu tercih ederken öğretmenlerinin dindar olmasını bekleyerek gelmişlerdir.

Tablo 35. Okulda Dini Açıdan Sosyal Etkinlikler Olmalı

Okulda dini açıdan sosyal etkinlikler olmalı							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	63,7%	21,7%	5,1%	0,6%	8,9%	100,0%
	11,00	57,4%	19,1%	11,7%	4,3%	7,4%	100,0%
	12,00	59,6%	22,5%	2,2%	5,6%	10,1%	100,0%
Total		60,9%	21,2%	6,2%	2,9%	8,8%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %82 si okulda dini açıdan sosyal etkinliklerin olması gerektiğini bekleyerek İmam Hatip Lisesini tercih etmişlerdir.

Aile eğitim durumuna bakıldığında eğitim durumu yüksek olanların soruyu olumlu yönde cevapladığı görülmüştür.

Tablo 36. İlahiyat Okumak İsteyenler İçin Buna Yönelik Sınıflar Açılmalı

İlahiyat okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	63,9%	18,7%	5,8%	5,2%	6,5%	100,0%
	11,00	53,1%	19,8%	10,4%	7,3%	9,4%	100,0%
	12,00	60,4%	16,5%	7,7%	4,4%	11,0%	100,0%
Total		59,9%	18,4%	7,6%	5,6%	8,5%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %78 si ilahiyata yönelik sınıflar olmasını beklemektedir.

Tablo 37. Farklı Bölümler Okumak İsteyenler İçin Buna Yönelik Sınıflar Açılmalı

Farklı bölümler okumak isteyenler için buna yönelik sınıflar açılmalı							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	65,2%	21,5%	3,8%	1,9%	7,6%	100,0%
	11,00	55,7%	22,7%	7,2%	6,2%	8,2%	100,0%
	12,00	64,8%	16,5%	4,4%	3,3%	11,0%	100,0%
Total		62,4%	20,5%	4,9%	3,5%	8,7%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %83 ü farklı bölümlere yönelik sınıflar olmasını beklemektedir.

Tablo 38. Okulda Rahat Bir Şekilde Abdestimi Alacak Ve Namazımı Kılacak Mekânlar Olmalı

Okulda Rahat Bir Şekilde Abdestimi Alacak Ve Namazımı Kılacak Mekânlar Olmalı							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	77,4%	14,2%	3,2%	0,6%	4,5%	100,0%
	11,00	69,5%	15,8%	4,2%	5,3%	5,3%	100,0%
	12,00	64,4%	16,1%	6,9%	3,4%	9,2%	100,0%
Total		71,8%	15,1%	4,5%	2,7%	5,9%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin %87 si okulda rahatça abdest alacak ve

namaz kılacak mekanlar olması gerektiğini söylemişlerdir

Eğirimsel beklentilerde genel olarak aile eğitim seviyesi yüksek olanların eğitimsel beklenti oranlarında yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin İHL'den bekletileri ile ilgili sorulara verdiği cevaplardan şu sonuçlar çıkmaktadır:

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı (%90) İHL'ne gelirken, Kur'an'ı doğru okumak ve anlamak, hadisleri ve fihki bilgileri öğrenmek, namaza başlamak ve güzel ahlaklı olmak beklentisi ile gelmişlerdir.

Öğrencilerin yaklaşık %75 i eğitimsel beklenti noktasında üniversiteye hazırlanmaya yönelik faaliyetler beklemektedirler. Ayrıca okulda dini açıdan sosyal etkinlik faaliyetleri olmasını da beklemektedirler.

İMAM HATİP LİSESİNDE BEKLENTİLERİN GERÇEKLEŞMESİ

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinden beklentilerinin yüzdelere bakıldığında beklentilerin bir hayli yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu beklentilerin hangi oranda gerçekleştiğini tespit edebilmek için onlara aynı sorular paralel olarak sorulmuştur.cevap yüzdeleri aşağıdaki gibidir.

DİNİ BEKLENTİLERİN GERÇEKLEŞMESİ

Tablo 39. Kur'an-ı Kerim'i Kurallarına Uygun Bir Şekilde Okuyabiliyorum

Kur'an-ı Kerim'i kurallarına uygun bir şekilde okuyabiliyorum							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	25,6%	31,4%	24,4%	7,7%	10,9%	100,0%
	11,00	35,1%	21,6%	11,3%	14,4%	17,5%	100,0%
	12,00	32,6%	30,4%	14,1%	6,5%	16,3%	100,0%
Total		30,1%	28,4%	18,0%	9,3%	14,2%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin%56,5 İ kuranı kuarallarına uygun bir şekilde okuya bildiklerini , %23,5 okuyamadıklarını , %20,7 de bu konuda karasız olduklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 40. Namaza Başladım Ve Devamlı Kılıyorum

Namaza başladım ve devamlı kılıyorum							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	36,9%	22,3%	24,2%	8,9%	7,6%	100,0%
	11,00	43,0%	14,0%	19,4%	6,5%	17,2%	100,0%
	12,00	40,9%	15,1%	16,1%	7,5%	20,4%	100,0%
Total		39,7%	18,1%	20,7%	7,9%	13,7%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin 557,8 i namalarını devamlı kıldıklarını söylerken yaklaşık %22 lik bir kesim tam aksini söylemektedir. % 20 side karasız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 41. Hadisleri Öğrendim

Hadisleri öğrendim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	26,9%	33,3%	25,0%	7,1%	7,7%	100,0%
	11,00	31,2%	34,4%	13,5%	9,4%	11,5%	100,0%
	12,00	28,0%	25,8%	18,3%	12,9%	15,1%	100,0%
Total		28,4%	31,6%	20,0%	9,3%	10,7%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 60 hadisleri öğrendim derken %20 si öğrenmediğini % 20 de karasız olduğunu söylemiştir.

Tablo 42. Fıkhi Bilgileri Öğrendim

Fıkhi bilgileri öğrendim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	34,4%	35,0%	21,7%	2,5%	6,4%	100,0%
	11,00	32,3%	31,2%	18,8%	4,2%	13,5%	100,0%
	12,00	25,5%	33,0%	12,8%	9,6%	19,1%	100,0%
Total		31,4%	33,4%	18,4%	4,9%	11,8%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 64 ü fıkhi bilgileri öğrendiğini % 16,7 de

öğrenmediğini %18,4 te bu konuda karasız olduğunu söylüyor.

Tablo 43. Kur'an-ı Kerim'i Anlayabiliyorum

Kur'an-ı Kerim'i anlayabiliyorum							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	25,0%	26,3%	26,9%	11,5%	10,3%	100,0%
	11,00	27,4%	15,8%	28,4%	11,6%	16,8%	100,0%
	12,00	20,2%	20,2%	22,3%	18,1%	19,1%	100,0%
Total		24,3%	21,7%	26,1%	13,3%	14,5%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 46 kuranı anlayabildiğini %27,8 anlayamadığını % 26,1 karasız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 44. Ahlakım Güzelleşti

Ahlakım güzelleşti							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	41,0%	28,2%	17,9%	3,8%	9,0%	100,0%
	11,00	38,5%	28,1%	10,4%	8,3%	14,6%	100,0%
	12,00	45,2%	24,7%	5,4%	7,5%	17,2%	100,0%
Total		41,4%	27,2%	12,5%	6,1%	12,8%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 68,6 sı ahlakım güzelleiti derken yaklaşık % 19u tam tersini %21,3 de karasız olduğunu söylüyor

Tablo 45. Bir Din Alimi Kadar Dini Bilgim Olduğunu Düşünüyorum

Bir din alimi kadar dini bilgim olduğunu düşünüyorum							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	6,4%	10,2%	26,8%	22,3%	34,4%	100,0%
	11,00	14,9%	7,4%	11,7%	23,4%	42,6%	100,0%
	12,00	8,7%	15,2%	21,7%	15,2%	39,1%	100,0%
Total		9,3%	10,8%	21,3%	20,7%	37,9%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 20 si bir din alimi kadar bilgili olduğunu yaklaşık %59 u olmadığını % 9.6 karasız olduğunu ifade etmiştir.

MADDİ BEKLENTİLERİN GERÇEKLEŞMESİ

Tablo 46. Burs İmkânı Buldum Maddi Sıkıntı Çekmedim

Burs imkânı buldum maddi sıkıntı çekmedim							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	6,5%	4,6%	11,1%	25,5%	52,3%	100,0%
	11,00	7,6%	12,0%	8,7%	14,1%	57,6%	100,0%
	12,00	6,7%	6,7%	7,8%	25,6%	53,3%	100,0%
Total		6,9%	7,2%	9,6%	22,4%	54,0%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 14 ü burs imkanı bulduğunu yaklaşık %77 si bulamadığını %9,6 karasız olduğunu söylemiştir

Tablo 47. Pansiyondan Yararlandım

Pansiyondan yararlandım							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	9,2%	7,2%	6,6%	21,7%	55,3%	100,0%
	11,00	15,8%	3,2%	8,4%	12,6%	60,0%	100,0%
	12,00	4,5%	4,5%	7,9%	22,5%	60,7%	100,0%
Total		9,8%	5,4%	7,4%	19,3%	58,0%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 15 i pansiyondan yararlandığını % 77 si yararlanmadığını söylüyor. % 7,4 te karasız olduğunu ifade ediyor.

EĞİTİMSEL BEKLENTİLERİN GERÇEKLEŞMESİ

Tablo 48. Öğretmenlerim Dindar

Öğretmenlerim dindar							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	18,6%	29,5%	19,2%	12,2%	20,5%	100,0%
	11,00	29,2%	20,8%	19,8%	8,3%	21,9%	100,0%
	12,00	11,0%	16,5%	24,2%	13,2%	35,2%	100,0%
Total		19,5%	23,6%	20,7%	11,4%	24,8%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 41 i öğretmenlerinin dindar olduğunu %41 i olmadığını %20,7 karasız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 49. Okulda Dini Anlamda Sosyal Etkinlikler Yapılıyor

Okulda dini anlamda sosyal etkinlikler yapılıyor							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	21,3%	18,7%	16,8%	13,5%	29,7%	100,0%
	11,00	23,4%	16,0%	11,7%	9,6%	39,4%	100,0%
	12,00	8,9%	12,2%	26,7%	16,7%	35,6%	100,0%
Total		18,6%	16,2%	18,0%	13,3%	33,9%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 34,8 i okulda dini açıdn sosyal etkinlikler yapıldığını %47,2 yapılmadığını %18 karasız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 50. İlahiyat Okumak İsteyenlere Yönelik Sınıflar Var

İlahiyat okumak isteyenlere yönelik sınıflar var							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	6,5%	10,3%	12,3%	21,9%	49,0%	100,0%
	11,00	19,1%	9,6%	8,5%	10,6%	52,1%	100,0%
	12,00	7,7%	6,6%	16,5%	7,7%	61,5%	100,0%
Total		10,3%	9,1%	12,4%	15,0%	53,2%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 19,4 ü ilahiyata yönelik sınıf olduğunu %68,2 olmadığını 52,4 karasız olduğunu söylemiştir.

Tablo 51. Farklı Bölümlere Yönelik Sınıflar Var

Farklı bölümlere yönelik sınıflar var							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	10,9%	17,3%	6,4%	20,5%	44,9%	100,0%
	11,00	14,7%	11,6%	8,4%	12,6%	52,6%	100,0%
	12,00	11,0%	12,1%	6,6%	8,8%	61,5%	100,0%
Total		12,0%	14,3%	7,0%	15,2%	51,5%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 26,3 farklı bölümlere yönelik sınıf olduğunu %66,7 olmadığını % 7 de karasız olduğunu söylemiştir.

Tablo 52. Okulda Rahat Bir Şekilde Abdest Alacak Ve Namaz Kılacak Mekanlar Var

Okulda rahat bir şekilde abdest alacak ve namaz kılacak mekanlar var							Total
		1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	
SINIF	10,00	35,7%	17,8%	15,3%	6,4%	24,8%	100,0%
	11,00	39,6%	17,7%	14,6%	1,0%	27,1%	100,0%
	12,00	31,9%	16,5%	8,8%	5,5%	37,4%	100,0%
Total		35,8%	17,4%	13,4%	4,7%	28,8%	100,0%

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 53 namaz ve abdest için uygun mekanlar olduğunu yaklaşık %34 olmadığını %13,4 kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin İHL'ne gelirkenki beklentilerine oranla beklentilerinin gerçekleşme düzeyinin düşük olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %55,7 sini erkek öğrenciler, %44,3 ünü kız öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %45 i 10.sınıf, yaklaşık %28 i 11. Sınıf, yaklaşık % 26 sı 12.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya 10., 11. ve 12. Sınıflardan belli oranda öğrenci dahil edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya 9. Sınıflar dahil edilmemiştir. Tercih nedeni, beklentiler ve beklentilerin gerçekleşmesi ile ilgili sorulan sorulara diğer sınıflardaki öğrencilerin vereceği cevapların araştırmanın verilerinin daha sağlıklı ışık tutacağı düşünülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 10 u kırsal kesimde, yaklaşık %90 ı da şehir merkezinde yaşamaktadır. Bunun sebeplerinden birisinin anket yapılan İmam Hatiplerin şehir merkezinde olmasından dolayı kırsal kesimdeki öğrenciler bu okulları ulaşım ve pansiyon imkanlarının kısıtlı olmasından dolayı tercih etmemiş olma ihtimalleri yüksektir. Öğrenciler daha çok kendi yerleşim yerlerini yakın okullar olduğu için tercih etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel itibariyle anneleri, , “ev hanımı” olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Annelerin eğitim durumu ise yaklaşık %43 ilkokul, %16,2 okuryazar değil, yaklaşık %13 ise okuryazar değildir. Buradan anlaşılıyor ki annelerin eğitim seviyesinin düşük olması onların ev hanımı olarak

yaşamında büyük rol oynamaktadır.

Babalarının meslekleri ise çoğunluk olarak işçi ve serbest meslektir. Esnaf ve memur olanların sayısı da yaklaşık %16 lardadır. Baba eğitim durumları yaklaşık %40 ilkokul, %24 ortaokul, %17 lise, %14,2 üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık geliri çoğunluk olarak 500-1000, 1001-1500 tl arasındadır. Bu da İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin maddi durumlarının genel anlamda düşük seviyede olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin tercih nedenleri ile ilgili sorulara verdiği cevaplardan şu sonuçlar çıkmaktadır:

Öğrenciler İHL'ni kendi istekleriyle seçmişlerdir. Öğrencilerin İHL'ni tercih etmesinde cinsiyet faktörünün rolü vardır. Özellikle kız öğrenciler İHL'nde okumayı daha çok tercih etmişlerdir. Öğrenciler İHL'ni dini bilgileri öğrenip aynı zamanda meslek sahibi de olabilmek için tercih etmişlerdir.

İHL'deki hoca ve idarecilerin anlayışlı ve yardımsever olma düşüncesi öğrencilerin İHL tercih etmesinde çok etkili bir faktör değildir. Öğrenciler İHL tercihlerini bir İHL gezip, görüp beğenmeden, bir araştırma yapmadan yapmışlardır.

Öğrencilerin İHL'den beklentileri ile ilgili sorulara verdiği cevaplardan şu sonuçlar çıkmaktadır:

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı (%90) İHL'ne gelirken, Kur'an'ı doğru okumak ve anlamak, hadisleri ve fihhi bilgileri öğrenmek, namaza başlamak ve güzel ahlaklı olmak beklentisi ile gelmişlerdir.

Öğrencilerin yaklaşık %75 i eğitimsel beklenti noktasında üniversiteye hazırlanmaya yönelik faaliyetler beklemektedirler. Ayrıca okulda dini açıdan sosyal etkinlik faaliyetleri olmasını da beklemektedirler.

Öğrencilerin İHL'ne gelirkenki beklentilerine oranla beklentilerinin gerçekleşme düzeyinin düşük olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Öğrenciler İHL'ni genellikle kendi istekleriyle tercih etmişlerdir. Ancak onların aileleri de bu okula gelmelerini desteklemektedir. Özellikle kız öğrencilerin bu okulları kendi cinsiyetlerine daha uygun görmekteyiz. Bunun sebebi İHL de dini hassasiyetlerinden dolayı kız erkek ilişkilerinin daha seviyeli olacağını düşünülmesi olabilir.

İHL ne gelen öğrencilerin çoğu bu okula dini bilgilerini öğrenmek istedikleri için geldiklerini belirtmişlerdir. buradan anlaşılıyor ki ergenlik dönemindeki bu öğrenciler dini öğrenmeyi ihtiyaç olarak görmektedirler ve okul tercihi İHL'ine de buna uygun olarak yapmak istemektedirler.

Öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti şartlarında meslek edinmek için lise dönemi önemli bir yere sahiptir. Bu sebepten onlar İHL'yi aynı zamanda meslek sahibi olabilmek için tercih etmektedirler. Bilindiği üzere İHL mezunları DİB de birçok alanda istihdam edilmektedirler. İHL nin bu yönü öğrenciler için bir avantaj olarak görülmektedir.

Öğrencilerin çoğu İHL ni tercih etmeden önce bu okullarla ilgili herhangi bir araştırma yapmadan okullar hakkında bilgi sahibi olmadan tercih yapmışlardır. Gaziantep ulaşım şartlarının zorluğu ve pansiyon imkanlarının kısıtlı olmasından evlerine yakın yerlerdeki İHL lerini tercih etmişlerdir.

Öğrenciler İHL ne gelirken çoğunlukla dini anlamda yüksek beklentiler ile gelmektedirler. İHL den mezun olduklarında bir din alimi kadar bilgili, güzel ahlaklı, namazını devamlı kılan bireyler olmak beklentisi ile gelmektedirler. Ayrıca onlar üniversiteye hazırlayan sosyal etkinlikleri olan bir okulda beklemektedirler.

Ancak öğrenciler İHL ye geldiklerinde bu beklentilerinin çoğunun gerçekleşmediğini ifade etmektedirler. Bunun sebebi kendilerinden, okul idaresinden veya okul imkanlarından kaynaklanıyor olabilir.

Bu araştırmada öğrencilerin İHL ni tercih ederken hangi sebeplerle hangi beklentilerle bu okulları tercih ettiklerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Araştırma evreni Gaziantep'teki İHL leri oluştursa da genel anlamda çıkan sonuçlar Türkiye genelindeki İmam Hatipler için, İmam Hatip idarecileri ve bu okulların eēitim ğretim mfradat içeriklerini hazırlayan için ışık tutması açısından önemlidir. Ayrıca bundan sonra bu konuyla ilgili araştırma yapacaklara da yol gösterici niteliēindedir.



KAYNAKLAR

- Acar, Muhammet Cevat; İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Dinî Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi: Bingöl Örneği, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (2014) Sayı: 4.
- Aslan, Z. Şeyma; Kuruluşunun 100. Yılında İmam Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyumu Değerler Eğitimi Merkezi, İstanbul, 23-24 Kasım 2013), İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2013, 29, 193-222
- Ay , Mehmet Emin, (2000). *Eğitim ve Öğretim Açısından İlahiyat Fakültelerinde Rehberlik*, Bursa.
- Aydın, Muhammed Şevki, *Açık Toplumda Din Eğitimi Yeni Paradigma İhtiyacı*, nobel yay. Ankara 2011
- Aydın, Mehmet Zeki İmam-Hatip Liselerinin Dünü-Bugünü, Hakses Dergisi, Sayı: 354, Haziran 1994, Sayfa: 36-39
- Aydın, Mehmet S. (1997). *Din Felsefesi*. Selçuk Yayınları, İstanbul.
- Ayhan, Halis *Türkiye’de Din Eğitimi*, DEM Yay., İstanbul, 2004
- Bilgin, B. (1981). “Din Eğitiminin Genel Eğitim İçindeki Yeri” <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/769/9768.pdf> (30-11-2013)
- Bilgin, Beyza, (2007). *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Gün Yayınları, Ankara.
- Bozan, İrfan; “Tesev Devlet İle Toplum Arasında Bir Okul: İmam Hatip Liseleri...”, Bir Kurum: Diyanet İşleri Başkanlığı, s.12.
- Bryant, FB, Yarnold PR (1995) Principal-components analysis and exploratory and confirmatory factor analysis. In Grimm, Laurence G., Yarnold, Paul R. (Eds.), *Reading and understanding multivariate statistics*. (pp. 99-136). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Byrne, BM (1998) *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS, and SIMPLIS: Basic concepts, applications, and programming*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Cerrah, Lokman, (2010). *İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin 'Din-Toplum İlişkileri' Konusundaki Mülahazaları (Erzurum Örneği)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, Ahmet, (2006). *1997 Yılından Sonraki Dönemde İmam-Hatip Liselerindeki Gelişmeler (Adana Örneği)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Dündar, Fatma Gonca, *Çocuklarını İmam Hatip Lisesine Gönderen Anne Babaların İmam Hatip Liselerini Tercih Nedenleri ve Beklentileri (Yozgat İli Örneği)*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Fersahoğlu, Yaşar, *İslam Eğitime Giriş*, Çamlıca Yay., İstanbul 2011.
- Fox, RJ (1983) *Confirmatory factor analysis*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Gökacı, Mehmet Ali, (2005). *Türkiye'de Din Eğitimi ve İmam Hatipler*, İletişim Yay., İstanbul.
- Hu, L, Bentler PM (1999) Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling* 6: 1–55.
- Jöreskog, KG, Sörbom D (1993) *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Scientific Software International.
- Kanburoğlu, Betül Ü. (2011). *Popüler Kültür – Din Eğitimi İlişkisi: İmam Hatip Liseleri Örneği*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,
- Karacoşkun, Mustafa Doğan; *İmam-Hatip Liselerinde Din Öğretimi (Sorunlar, Sorun Kaynakları Ve Çözüm Yolları Üzerine Görüş ve Öneriler)*, *IV. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri 12-16 Ekim*, Ankara 2009, Cilt: II, s. 607-620.
- Karasar, Niyazi; (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yay.,Ankara.
- Karateke, Tuncay; (2010). *İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sorun ve Beklentileri (Batman İli Örneği)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Kelloway, EK (1998) *Assessing Model Fit. Using Lisrel for Structural Equation Modeling*. (3rd ed. p.23-40). USA: Sage Publications.
- Kline, RB (2005) *Principles and practice of structural equation modeling*

- (2nd. ed.). New York: Guilford Press.
- Kolektif, *İmam Hatip Liselerinde Eğitim ve Öğretim*, Dem Yay., 2005
istanbul
- Korkmaz, Mehmet, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013/1, Sayı: 16, Sayfa: 7-40.
- Küçük, Abdurrahman(2000). *Kur'an'da Din ve Din Anlayışı*. Dinler Tarihi Araştırmaları-2, Ankara
- Macit, Mustafa, Sosyal Medyada “İmam Hatipli” Temsilleri: Kolektif Bir Kimlik Söylemindeki Sosyal-Bilişsel İzdüşümler, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2014, Cilt XIX, Sayı 51, S. 379-394
- Meydan, CH, Şeşen H (2011) *Yapısal Eşitlik Modellemesi, AMOS Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Okumuşlar, M., Genç, F. (2012). “Din Eğitiminin Bilimselleşmesi/Neliği” *Din Eğitimi El Kitabı*. Doğan Recai, Ege Remziye (Ed.), Grafiker Yayınları, Ankara.
- Öcal, Mustafa. (1989). *Din Bilimleri Araştırma Anketli Çalışmaların Önemi (U.Ü.İ.Fi)*, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu 27-30 Haziran (T.D.U), Samsun.
- Öcal, Mustafa; “Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri”, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*,1999, Sayı: 6, s. 201-254
- Öcal, Mustafa. (2011). *Osmanlıdan Günümüze Din Eğitimi*. Düşünce Kitap Evi Yayınları, İstanbul
- Öcal, Mustafa (2007) “Türk Hukuk Mevzuatında Din Eğitim ve Öğretiminin Yeri ve Uygulama Biçimi” *Avrupa Birliği Sürecinde Dini Kurumlar ve Din Eğitimi*. Ensar Neşriyat, İstanbul
- Özcan, Faruk; (2006). *Sosyo-İdeolojik ve Sembolik Yönüyle Türkiye’de Örgün Din Eğitimi: İmam-Hatip Liseleri Örneği*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Pullant, J (2001) *SPSS Survival Manual. A Step by Step Guide to Data Analyses Using SPSS for Windows*. Philadelphia, PA: Open University Press.
- Soylu, Ömer; Türkiye’de Din Eğitimi ve İmam Hatip Liseleri,

- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Sümer, N (2000) Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3: 49-74.
- Şimşek, ÖF (2007) *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş, Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick, BG, Fidell LS (2001) *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tetik, Hayati; Osmanlılardan Günümüze İmam-Hatiplik, *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt: 36, Sayı: 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2000.
- Tosun, Cemal, (2012). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Pegem Akademi, Ankara.
- Turan, Adem, İmam-Hatip Görevlilerinin Ailevî Yaşantısının Psikolojik Tahlili, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,
- Ünal, Ali (1990). *Kuranda Temel Kavramlar*. Beyan Yayınları, İstanbul.
- Ünsür, Ahmet, (2005). *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Yeni Dönemde Din Eğitimi, (2013). 7. Öğretmen Sempozyumu 16-17 Şubat, Tire Kitap Yay., Gaziantep.
- Yılmaz, Hakkı, (2003). "Eğitim Sistemi İçerisinde İmam-Hatip Liselerinin Yeri ve Tarihçesi", *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri (23-27 Kasım 1998)*, Ankara, s. 519-541.

ÖZGEÇMİŞ

Pembegül Ateş 1990 yılında Kayseri’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini 2008’de burada tamamladı. Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 2012 yılında mezun oldu. 2012 yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak Gaziantep’e atandı. 2014 ‘te alan değişikliğine başvurarak İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenliğine geçti. Halen İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2013 yılında Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri bölümünde yüksek lisansa başladı. Evli ve bir çocuk annesidir.

VITAE

Pembegül Ateş was born in 1990 in Kayseri. She completed primary and secondary school there in 2008. She graduated from Erciyes University Theology in 2012. She was assigned to Gaziantep as a Religious Culture and Moral Knowledge teacher in 2012. She applied for field change in 2014 and became İmam Hatip profession lessons teacher. She is currently working as a İmam Hatip Profession Lessons Teacher. She began her past graduate education in Gaziantep University Department of Philosophy and Religious Sciences, Religious Education in 2013. She is married and she has got one children.